

Mottagare, se nedan

Erik Hilding m.fl. ./ Botkyrka kommun m.fl.
angående **detaljplan för Tumba Skog i Botkyrka kommun**

Bifogade inkomna handlingar i målet, aktbilaga 81-82, 87-92, översänds för din/er kännedom.

Johanna Murholm
Telefon 08-561 675 50

Mottagare

Barbara Hellmold, Vattravägen 2B, 147 63 Uttran
Erik Hilding, Hildings väg 2, 147 63 Uttran
Curt Holmqvist, Karlavägen 11, 147 31 Tumba
Christine Larsson, Karlavägen 11, 147 31 Tumba
Naturskyddsföreningen Botkyrka-Salem, c/o Jan Govella, Trekantsvägen 11, 147 63 Uttran
Emma Söderholm, Götavägen 12, 147 31 Tumba
Hasse Wallin, Vattravägen 2B, 147 63 Uttran
Christoffer Wehlin, Götavägen 12, 147 31 Tumba
Anders Werding, Götavägen 11, 147 31 Tumba
Ulrika Werding, Götavägen 11, 147 31 Tumba

Till Mark- och miljööverdomstolen vid Svea Hovrätt
BRÅDSKANDE

25 februari 2020

Mål nr P 3722-19; Detaljplan för Tumba skog i Botkyrka kommun

Såsom ombud för Crane Holding AB ("Crane") får vi härmed anföra följande beträffande den beviljade detaljplanen för Tumba Skog i Botkyrka kommun ("Detaljplanen"). Det är väsentligt att denna inlägga tillförs målet inom ramen för föredragningspromemorian.

Crane har på grund av att man förutsatt att Botkyrka kommun skulle i laga ordning beakta riksintresset för Tumba bruk och det gällande miljötillståndet och dess bullervillkor, felaktigt låtit bli att föra talan i planärendet och har först sent uppmärksammat på att Botkyrka kommun i ärendet inte beaktat Cranes verksamhet alls. Då Cranes synpunkter emellertid rör sådant som faller inom MÖDs officialskyldighet att beakta vid prövning av en detaljplan vill Crane härmed uppmärksamma MÖD på följande.

1. Yrkande

1.1 Crane yrkar att Detaljplanen ska upphävas.

2. Rättslig utgångspunkt

2.1 Plan- och bygglagen

2.1.1 Av 4 kap. 33 a § PBL framgår att om en detaljplan avser en eller flera bostadsbyggnader ska planbeskrivningen, om det inte kan anses obehövt med hänsyn till bullersituationen, innehålla en redovisning av beräknade värden för omgivningsbuller vid bostadsbyggnadens fasad samt vid en uteplats.

2.1.2 Enligt prop. 2013/14:128 s. 44 kan det anses obehövt i de fall då "planerade bostäder kan antas utsättas för omgivningsbuller enbart i ringa omfattning."

2.1.3 Vad som utgör omgivningsbuller framgår av 1 kap. 4 § PBL med definition enligt följande. *Omgivningsbuller: buller från flygplatser, industriell verksamhet, spårtrafik och vägar.*

2.1.4 Av 4 kap. 36 § PBL framgår att en detaljplan ska vara utformad med skälig hänsyn till befintliga bebyggelse-, äganderätts- och fastighetsförhållanden som kan inverka på planens genomförande.

2.2 Miljöbalken

2.2.1 I 24 kap. 1 § MB framgår att ett tillstånd enligt miljöbalken för miljöfarlig verksamhet gäller mot alla vad avser de frågor som prövats i tillståndsmålet.

2.2.2 24 kap. 6 § MB föreskriver följande:

”Tillståndsmyndigheten får inte med stöd av 5 § meddela skärpta villkor i fråga om omgivningsbuller enbart på grund av att det sedan tillståndet gavs eller senast ändrades har tillkommit en ny bostad i omgivningen, om bostaden ingår i ett område med detaljplan eller omfattas av ett bygglov enligt plan- och bygglagen (2010:900) och det i planbeskrivningen till planen eller i lovet har angetts beräknade bullervärden, och omgivningsbullret från verksamheten inte överskrider dessa värden.”

2.2.3 Boverket föreskriver, i handbok *Riktvärden för buller utomhus*, angående intressekonflikten följande:

”Industriverksamheter har ofta miljötillstånd som inkluderar bullervillkor. Nya anpassade bostäder som byggs nära sådana verksamheter kan komma i konflikt med gällande bullervillkor. De åtgärder som kan aktualiseras vid en lokaliseringprövning av nya bostäder får inte gå ut över bindande villkor i gällande miljötillstånd eller deras rättsverkan. Vid planläggning av nya bostäder i närheten av befintliga eller nya verksamheter, även icke tillståndspliktiga sådana, ska dessutom verksamheternas utvecklingsmöjligheter beaktas.”

2.2.4 26 kap. 9 § MB föreskriver bland annat följande:

”Förelägganden och förbud får inte begränsa ett beslut eller en dom om tillstånd i ansökningsmål som har rättskraft enligt 24 kap. 1 §.

Ett tillståndsbeslut eller en tillståndsdom hindrar dock inte en tillsynsmyndighet från att meddela sådana förelägganden eller förbud som är brådskande och nödvändiga för att undvika att ohälsa eller allvarlig skada på miljön uppkommer, eller gäller säkerhetshöjande åtgärder vid en damm som klassificerats enligt 11 kap. 24 och 25 §§.”

2.2.5 Därtill föreskrivs i 26 kap. 9 a § att:

”I fråga om omgivningsbuller vid en bostadsbyggnad får tillsynsmyndigheten inte besluta om förelägganden eller förbud om det i planbeskrivningen till detaljplanen eller i bygglovet enligt plan- och bygglagen

(2010:900) har angetts beräknade bullervärden och omgivningsbullret inte överskrider dessa värden.

Trots första stycket får förelägganden eller förbud beslutas om det med hänsyn till de boendes hälsa finns synnerliga skäl för det.”

3. Bakgrund

- 3.1 Crane tillverkar sedelpapper och trycker sedlar till kunder i hela världen. På Cranes anläggning i Tumba har tillverkning av värdepapper bedrivits sedan 1750-talet. Idag omfattar anläggningen kontor, ett tryckeri, ett pappersbruk, ett vattenverk och en ångcentral. Verksamheten är ett nationellt skyddsobjekt med mycket hög säkerhetsnivå.
- 3.2 Crane har sedan 10 september 1998 tillstånd att bedriva tillverkning av specialpapper på fastighet Tumba 7:239 i Botkyrka kommun. I tillståndet anges för verksamheten följande bullervillkor för bostäder utanför bruksområdet.
- Dag 07-18 – 55 dB(A)
Kväll 18-22 – 50 dB(A)
Natt 22-07 - 45 dB(A)
- 3.3 För bostäder inom bruksområdet angavs följande riktvärde.
- Dag 07-18 – 55 dB(A)
Kväll 18-22 – 55 dB(A)
Natt 22-07 - 50 dB(A)
- 3.4 Crane beviljades 19 februari 2020 ett förnyat tillstånd för fortsatt verksamhet på fastigheten. Slutliga villkor för buller beslutades att skjutas upp under en prövotid om tre år. De provisoriska föreskrifterna beslutades enligt följande.
- P1. Buller från anläggningen ska under prövotiden begränsas så att bidraget till den ekvivalenta ljudnivån inte överstiger
- 55 dB (A) vardagar dagtid (kl. 06.00-18.00)
50 dB (A) kväll (kl. 18.00-22.00), lör, sön, helgdag (kl. 06.00-18.00)
45 dB (A) nattetid (kl. 22.00-06.00)
vid bostäder utanför bruksområdet, samt
50 dB(A) kl. 22.00-06.00
55 dB(A) övrig tid
vid bostäder inom bruksområdet.
- 3.5 Botkyrka kommun har beslutat om Detaljplanen för att möjliggöra ny bostadsbebyggelse med närmsta fasad cirka 55 meter söder om Cranes fastighetsgräns.

- 3.6 I den bullerredovisning som presenteras i Botkyrka kommuns planbeskrivning för Detaljplanen, daterad 22 december 2017, ingår inte buller från Cranes verksamhet, utan endast buller från trafik enligt följande.

”Den visar att de planerade bostadshusen utsätts för måttliga ljudnivåer från järnvägs- och vägtrafik samt ljud från lekande barn etc. Vid fasaderna mot järnvägen och KP Arnoldssons väg blir ekvivalentnivån ca 60 dB(A).”

- 3.7 Cranes verksamheten är av riksintresse och ska således vara med i bedömningen av Detaljplanens lämplighet. Kommunen har således en skyldighet att beakta Cranes verksamhet i den fysiska riksplaneringen. I detta fall skulle det försvåra den riksintressanta verksamheten om Detaljplanen fastställs.

4. Planbestämmelsens redovisning av bullervärden

- 4.1 Av 4 kap. 33 § samt 4 kap. 36 § PBL framgår att planbeskrivningen ska innehålla en bullerredovisning av beräknade värden för omgivningsbuller samt att en detaljplan ska vara utformad med skälig hänsyn till befintliga förhållanden som kan inverka på planens genomförande. Det kan konstateras att även påverkan på områden i anslutning till planområdet ska beaktas (prop. 1985/86:1 s. 559).
- 4.2 I MÖD 2012:14 visas den omfattande utredningsskyldighet kommunen har avseende skälig hänsyn enligt 4 kap. 36 § PBL. Saknas det tillräckliga underlag i fråga om planens påverkan på omgivningen leder denna brist till att detaljplanen ska upphävas (se P 2127-15 och P 2099-18).
- 4.3 I lagkommentaren till 4 kap. 33 § PBL framgår att det får bedömas från fall till fall hur bullervärdena ska tas fram och redovisas i planbeskrivningen. Bullerredovisningen ska emellertid alltid omfatta såväl befintligt bullerförhållande samt framtida bullerförhållanden (se nedan under P 2099-18). Det framgår även att om det finns ett tillstånd enligt miljöbalken bör den verksamhet som tillståndet omfattar ingå i bedömningen.
- 4.4 Både i MÖDs dom P 2099-18 samt i prop. 2013/14:128 s. 44f framgår att det ska ställas höga krav på underlaget och redovisningen av beräknade bullervärden i planbeskrivningen.
- 4.5 Det finns flera exempel på när detaljplaner inte blivit godkända på grund av att vederbörlig hänsyn inte tagits till verksamheterna i området. Det fordras således utredningar för verksamheternas påverkan på omgivningarna, vilket även inkluderar verksamhetsbuller, för att beräkna var bostäder kan placeras. Ett exempel på när bullerredovisningen inte varit tillräcklig framgår av P 2127-15.
- 4.6 I P 2127-15 ansågs bullerutredningen som företagits inte tillräcklig då den inte tog hänsyn till att verksamheten i området ökades under sommarhalvåret. Bullerutredningen var företagen under vinterhalvåret. Det gick därmed inte att bedöma huruvida riktvärdena för buller kunde innehållas, och sedermera inte om

detaljplanen skulle innebära inskränkningar för verksamheten. Med hänsyn till att det inte gick att bedöma konsekvenserna för bolaget kunde detaljplanen inte godkännas.

4.7 I P 2127-15 angav MÖD följande:

”Eftersom det saknas en heltäckande utredning om vilka bullernivåer som verksamheten ger upphov till är det inte möjligt att bedöma om riktvärdena för industribuller kommer att innehållas med de i planhandlingarna föreslagna åtgärderna. Det är därmed inte möjligt att bedöma planens konsekvenser för bolaget och det kan inte uteslutas att bolagets möjlighet att bedriva verksamhet skulle kunna påverkas av den bebyggelse som planen medger. Med hänsyn till detta kan kommunen inte anses ha tagit skälig hänsyn till bolagets enskilda intresse i samband med utformningen av planen. Överklagandet ska därför bifallas och beslutet att anta detaljplanen upphävas.”

4.8 Bedömningen ska utgå från den bullernivå som verksamheten har rätt att uppgå till. I ett tidigare mål från MÖD utgick MÖD från bullervillkor som framgick av ett tillstånd trots att bolaget inte längre bedrev den tillståndsgivna verksamheten längre (se P 2099-18). Som MÖD påtalade i det målet ska *”bedömningen av om detaljplanen utformats med skälig hänsyn till befintliga förhållanden ska därför utgå från bolagets rätt att bedriva verksamhet enligt tillståndet”*.

4.9 I P 2099-18 anförde domstolen även att:

”Det omgivningsbuller som har godtagits i en detaljplan ska således som regel inte i förhållande till en befintlig verksamhet kunna medföra skärpta krav vid tillståndsprövning, omprövning och tillsyn enligt miljöbalken. Tillstånds- och tillsynsmyndigheten ska således i aktuella situationer inte tillämpa de materiella bestämmelserna i miljöbalken, utan i stället utgå från regleringen i PBL (Bengtsson m.fl., Miljöbalken En kommentar [Zeteo, den 3 juni 2019] kommentaren till 16 kap. 2 d §).

Hur bullervärdena ska tas fram och redovisas i planbeskrivningen har inte reglerats närmare utan får anpassas till situationen i det enskilda fallet. Bullerredovisningen ska emellertid omfatta inte bara befintliga bullerförhållanden utan även en bedömning av den framtida bullersituationen. Detta innebär bl.a. att hänsyn ska tas till planerade utvidgningar av bullerande anläggningar och verksamheter utifrån vad som är känt i samband med planläggningen (se prop. 2013/14:128 s. 44). Om det finns ett tillstånd enligt miljöbalken bör den verksamhet som tillståndet omfattar ingå i bedömningen.

Eftersom bullerberäkningarna kan ge verksamhetsutövaren rätt att i förhållande till ny bostadsbebyggelse överskrida bullervillkor i ett tillstånd

och läggas till grund för tillsynsåtgärder måste det enligt Mark- och miljööverdomstolen ställas höga krav på underlaget och redovisningen av beräknade bullervärden i planbeskrivningen.”

- 4.10 I P 2099-18 ansåg MÖD att redovisningen var för oklar och svår att tyda då de momentana ljudnivåerna från industrin inte redovisades. I Ifrågavarande fall är inte Cranes ljudnivåer överhuvudtaget bedömda i redovisningen. Det är således än mer oklart i ifrågavarande fall än i P 1099-18 där MÖD upphävde detaljplanen.
- 4.11 De beräknade bullervärdena i Detaljplanens planbeskrivning är lägre än bullervillkoren i Cranes tillstånd. De bullerberäkningar som kommunen gjort omfattar inte samtliga bullerkällor och tar inte hänsyn till det buller som kommer från Cranes verksamhet. Av bolagets bullerutredning framgår att bullernivåerna kan bli högre än de kommunen angett.
- 4.12 Av de tidigare målen hos MÖD som redovisas ovan framgår att Detaljplaner har upphävts trots att den innehåller en bedömning av närliggande verksamhets buller, på grund av att redovisningen varit för oklar och inte tagit hänsyn till samtliga parametrar och aspekter. I ifrågavarande fall har Cranes verksamhet helt utelämnas, vilket måste utgöra ett betydligt större fel i den antagna Detaljplanen.
- 4.13 Undantaget från bestämmelsen om bullerredovisning av omgivningsbuller i 4 kap. 33 § PBL är tillämpligt i de fall då omgivningsbullret endast uppgår till ringa omfattning. Då Detaljplanen i ifrågavarande fall kan innebära att Crane måste begränsa sin verksamhet kan det inte anses vara endast ringa fall. Det skulle således ha tagits in en bullerredovisning som även tog hänsyn till Cranes bullernivåer och således Cranes enskilda intresse av att kunna bedriva sin verksamhet i enlighet med beviljat tillstånd (jmf. 24 kap. 1 § MB).
- 4.14 Likt fallet i P 2127-15 har i Cranes fall inte bedömningen överhuvudtaget avsett verksamhetens bullernivåer, varför det måste anses vara en otillräcklig bullerutredning. Kommunen har således inte beaktat bolagets enskilda intresse i samband med utformningen av planen, vilket är ett krav enligt PBL och varför Detaljplanen inte kan beviljas.
- 4.15 Vid en detaljplaneläggning ska bostadsbyggnader lokaliseras, utformas och placeras på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till möjligheterna att förebygga olägenheter för människors hälsa i fråga om omgivningsbuller (2 kap. 6 a § PBL). I ifrågavarande mål kan det inte anses obehövt med en redovisning av beräknade bullervärden då bolaget har tillstånd som beviljar en bullernivå som kan komma att överskridas i förhållande till ifrågavarande Detaljplan och däri hörande bostadsbyggnader. Planbeskrivningen ska därmed innehålla en redovisning av beräknade bullervärden för omgivningsbuller vid bostadsbyggnadernas fasad och vid en uteplats om sådan anordnas i anslutning till byggnaden (4 kap. 33 a § PBL). Detta har inte gjorts och de enskilda intressena har inte beaktats i erforderlig omfattning i målet. Detaljplanen ska därför upphävas.

- 4.16 Verksamheten är därtill av riksintresse och ska således oavsett bedömas vid planläggningen.
- 4.17 Boverket har i sin handbok om *Riksintressen i PBL* förklarat riksintressens roll i detaljplaneprocessen enligt följande. *"I en detaljplan prövas lämpligheten av en föreslagen markanvändning. Kommunen ska då ta ställning till bland annat riksintressena. Riksintressena ska alltid tillgodoses i detaljplanen. Vid prövningar har riksintresset ansetts vara tillgodosett om riksintresset inte påtagligt skadas."*
- 4.18 Detta framgår även av 2 kap. 2 § PBL som stadgar följande.
- "Planläggning och prövningen i ärenden om lov eller förhandsbesked enligt denna lag ska syfta till att mark- och vattenområden används för det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov. Företråde ska ges åt sådan användning som från allmän synpunkt medför en god hushållning. Bestämmelserna om hushållning med mark- och vattenområden i 3 kap. och 4 kap."*
- 4.19 I detta fall skulle det försvåra den riksintressanta verksamheten om Detaljplanen fastställs då närheten till bostäderna och avsaknad av bullerredovisning i Detaljplanen kan föranleda krav för Crane att sänka sina bullernivåer och därmed även krav på att inskränka verksamheten.

5. Sammanfattningsvis

- 5.1 Vid planläggning ska beaktas både de enskilda och de allmänna intressena samt vara utformad med skälig hänsyn till befintliga bebyggelse-, äganderätts och fastighetsförhållande. Då Cranes intressen inte omfattas av prövningen har inte samtliga enskilda intressen beaktats och det har inte tagits skälig hänsyn till befintliga förhållanden. Planen kan därmed inte beviljas.
- 5.2 Detaljplanen inkräktar på Cranes tillståndsgivna intresse av verksamheten och utgör därmed en olämplig lokalisering då Detaljplanen på ett oskäligt sätt kan komma att påverka Cranes möjlighet att bedriva verksamheten enligt beviljat tillstånd.
- 5.3 Sammanfattningsvis kan konstateras att precis såsom i P 2099-18 kan det inte uteslutas att bolagets tillståndsgivna verksamhetskulle komma att inskränkas till följd av den planerade bostadsbebyggelsen då den överhuvudtaget inte beaktat att verksamheten är lokaliserad i närområdet och medför buller. Detaljplanen har därför inte i skälig utsträckning beaktat bolagets rätt och ska därför upphävas.

Malmö och Stockholm som ovan

Anders Linnerborg

Advokat/Partner

T: +46 10 690 04 45

E: anders.linnerborg@setterwalls.se

Tove Skärblom

Advokat

T: +46 72 585 36 06

E: tove.skarblom@setterwalls.se

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DELDOM
2020-02-19
meddelad i
Nacka

Mål nr M 8514-18

SVEA HOVRÄTT
060304

INKOM: 2020-02-26
MÅLNR: P 3722-19
AKTBIL: 82

SÖKANDE

Crane AB, 556088-2267
147 82 Tumba

Ombud: Advokaterna Anders Linnerborg och Tove Skärblom
Setterwalls Advokatbyrå i Malmö AB
Box 4501
203 20 Malmö

SAKEN

Tillstånd till fortsatt verksamhet på fastigheten Botkyrka Tumba 7:239
(Tumba bruk)

AnläggningsID i Miljöboken:	75 143
Avrinningsområde:	61/120, Mellan Norrström och Räckstaån
Koordinater (SWEREF99 TM)	N 6565845 E 661260

DOMSLUT

Tillstånd

Mark- och miljödomstolen ger Crane AB tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken till

- tillverkning av 10 000 ton specialpapper per år, och
- tillverkning av tryckplåtar, dock längst t.o.m. utgången av år 2021.

Miljöbedömning

Mark- och miljödomstolen bedömer att den upprättade miljökonsekvensbeskrivningen med gjorda kompletteringar uppfyller kraven i 6 kap. miljöbalken. Miljöbedömningen kan därmed i enlighet med 6 kap. 43 § miljöbalken slutföras.

Villkor

Allmänt villkor

1. Om inte annat följer av övriga villkor ska verksamheten bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget har angivit i ansökningshandlingarna och i övrigt åtagit sig i målet.

Dok.Id 612995

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 69 131 07 Nacka	Sicklastråket 1	08-561 656 40 E-post: mmd.nacka.avdelning4@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se		måndag – fredag 08:00–16:30

Utsläpp av processavloppsvatten

2. Processavloppsvatten ska avledas till det allmänna avloppsnätet för behandling i Syvab:s avloppsreningsverk vid Himmerfjärden.

Det avledda processavloppsvattnet och föroreningsmängderna till Himmerfjärdsverket får inte överskrida följande årsmedelvärden:

Flöde	6000 m ³ /dygn
COD	3000 kg/dygn
Suspenderande ämnen, utan fiberavskiljning	1900 kg/dygn
Suspenderande ämnen, med fiberavskiljning	600 kg/dygn, att börja gälla 3 månader efter idrifttagning av ny utrustning för fiberavskiljning.

Proverna ska tas ut flödesstyrt och analyser ska utföras på veckosamlingsprov för COD samt ett dygnssamlingsprov för suspenderade ämnen. Analyserna ska ske med analysmetod enligt Svensk Standard eller med jämförbar metod.

Kemikalier m.m.

3.1. Alla kemiska produkter och farligt avfall ska hanteras och förvaras väl uppmärkta och på ett sådant sätt att risken för förorening av mark och vatten minimeras.

3.2. För kemiska produkter och farligt avfall som förvaras utomhus ska följande gälla. Förvaring ska ske invallat på ett för produkten beständigt och tätt underlag. Uppsamlingsvolymen ska minst motsvara den största behållarens volym plus 10 % av summan av övriga behållares volym. Skydd ska finnas för påkörning. Invallningar ska vara skyddade mot nederbörd. Förorenat vatten från invallning ska tas omhand som farligt avfall. Absorptionsmedel för omhändertagande av spill ska finnas lätt tillgängligt.

Energibesparing

4. Bolaget ska i syfte att hushålla med energi utforma och löpande optimera energianvändningen i verksamheten inklusive arbeta för att övergå till förnyelsebara energikällor. Energiaspekten ska beaktas vid t.ex. val av pumpar, fläktar och annan utrustning samt vid översyn av underhålls- och drifrutiner för verksamheten. De utredningar och åtgärder som vidtagits under året ska framgå av miljörapporten.

Kontrollprogram

5. Ett aktuellt kontrollprogram för verksamheten ska finnas. Programmet ska ange hur anläggningen ska kontrolleras. Ett förslag till nytt kontrollprogram ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast tre (3) månader efter att tillståndet tagits i anspråk.

Kontrollprogrammet ska bl.a. innehålla provtagningspunkter, mätmetoder, mätfrekvens och utvärderingsmetod för vad som regleras som villkor i denna dom liksom uppföljning av reningsanläggningarnas funktion och kontroll av vad som i övrigt följer av miljöbalken och dess följdförfattningar i tillämpliga delar. Kontrollprogrammet ska uppdateras löpande för att återspegla förändringar i verksamheten.

Avslutning av verksamheten

6. Om verksamheten helt eller delvis upphör ska bolaget senast sex (6) månader innan avvecklingen påbörjas ge in en plan avseende omhändertagande av eventuella lagrade kemiska produkter och avfall samt efterbehandling av föroreningar som verksamheten kan ha gett upphov till.

Underrättelse

7. Bolaget ska, innan så sker, underrätta tillsynsmyndigheten och mark- och miljödomstolen om den tidpunkt då tillståndet tas i anspråk.

Prövotidsförfarande

Mark- och miljödomstolen beslutar med stöd av 22 kap. 27 § miljöbalken att under en prövotid skjuta upp avgörandet av slutliga villkor för buller.

Utredningsvillkor

Under prövotiden eller till dess annat bestäms ska följande utredningsvillkor gälla.

U1. Under prövotiden ska bolaget enligt lämplig metod utreda det buller som verksamheten kan förväntas ge upphov till vid näraliggande bostäder (innefattande även planerade näraliggande bostäder inom planområdet Tumba skog) samt på vilket sätt bullerdämpande åtgärder kan avskärma eller på annat sätt nedbringa buller från verksamheten vid näraliggande bostäder.

Den utredning som utförs under prövotiden ska ligga till grund för möjliga skyddsåtgärder och kostnaderna för dessa. Utredningen ska även belysa konsekvenserna för verksamheten av att tillämpa Naturvårdsverkets riktlinjer för externt industribuller. I redovisningen ska bolaget ange vilka skyddsåtgärder eller begränsningar av verksamheten som man är beredd att implementera för att Naturvårdsverkets riktlinjer för externt industribuller ska kunna tillämpas. I förekommande fall ska redovisningen innehålla en motivering till varför en skyddsåtgärd eller begränsning bedöms vara orimlig enligt 2 kap. 7 § miljöbalken.

Utredningen ska genomföras i samråd med tillsynsmyndigheten och ska, med förslag till slutliga villkor, ges in till mark- och miljödomstolen senast tre år (3) från det att tillståndet har tagits i anspråk.

Provisoriska föreskrifter

Under prövotiden eller till dess annat bestäms ska följande provisoriska föreskrift gälla.

P1. Buller från anläggningen ska under prövotiden begränsas så att bidraget till den ekvivalenta ljudnivån inte överstiger

- 55 dB (A) vardagar dagtid (kl. 06.00-18.00)
- 50 dB (A) kväll (kl. 18.00-22.00), lör, sön, helgdag (kl. 06.00-18.00)
- 45 dB (A) nattetid (kl. 22.00-06.00)

vid bostäder *utanför bruksområdet*, samt

- 50 dB(A) kl. 22.00-06.00

- 55 dB(A) övrig tid
vid bostäder *inom bruksområdet*.

Igångsättningstid

Verksamheten ska ha satts igång senast två (2) år från det att tillståndet tas i anspråk. Tillståndet förfaller om tillståndshavaren inte iakttar bestämmelsen om igångsättningstid. Om förlängning av igångsättningstiden föreskrivs i 24 kap. 2 § andra stycket miljöbalken.

Verkställighetsförordnande

Tillståndet i denna dom får tas i anspråk utan hinder av att domen inte har vunnit laga kraft.

Innehållsförteckning

1. INLEDNING.....	6
1.1 Bakgrund.....	6
1.2 Hantering av ansökan.....	6
2. YRKANDEN.....	6
2.1 Crane AB.....	6
2.2 Remissmyndigheter m.fl.....	7
3. ANSÖKAN.....	7
3.1 Ansökan.....	7
3.2 Planerade åtgärder.....	7
3.3 Papperstillverkning.....	9
3.4 Samråd.....	11
3.5 Omgivningsbeskrivning.....	13
3.6 Miljökonsekvenser.....	14
3.7 Utsläpp till luft.....	22
3.8 Avfall.....	24
3.9 Buller.....	25
3.10 Utsläpp till mark och grundvatten.....	26
3.11 Risk och säkerhet.....	26
3.12 Tillåtlighetsfrågor.....	27
3.13 Tidsplan.....	30
3.14 Villkorsdiskussion; prøvotid.....	30
3.15 Kontroll.....	31
3.16 Villkorsförslag m.m.....	31
4. ÅTAGANDEN.....	34
5. INKOMNA SYNPKTER.....	36
5.1 Länsstyrelsen i Stockholms län.....	36
5.2 Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Botkyrka kommun.....	36
5.3 Syvab m.fl.....	40
6. BEMÖTANDE.....	42
6.1 Länsstyrelsen i Stockholms län.....	42
6.2 Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Botkyrka kommun.....	45
6.3 Syvab m.fl.....	48
6.4 Redovisning av worst case-scenarion vad gäller kemikalieutsläpp.....	49
7. DOMSKÅL.....	50
7.1 Samråd och miljökonsekvensbeskrivning.....	50
7.2 Tillåtlighet och tillstånd.....	50
7.3 Villkor m.m.....	51
7.4 Igångsättningstid; verkställighetsförordnande; övriga yrkanden.....	51

1. INLEDNING

1.1 Bakgrund

Crane AB (Crane eller bolaget) tillverkar sedelpapper och trycker sedlar till kunder i hela världen. På Cranes anläggning i Tumba har tillverkning av värdepapper bedrivits sedan 1750-talet. Idag omfattar anläggningen kontor, ett tryckeri, ett pappersbruk, ett vattenverk och en ångcentral. Verksamheten är ett nationellt skyddsobjekt med mycket hög säkerhetsnivå.

Inom koncernen, där bolaget ingår, har det beslutats att tryckeriet i Tumba ska läggas ner och att sedeltryckningen ska centraliseras till en ny anläggning på Malta. Pappersbruket, designteamet och supportfunktionerna kommer att fortsätta sin verksamhet i Tumba. Och under en övergångsperiod kommer tillverkningen av tryckplåtar att finnas kvar i Tumba.

Det nu gällande tillståndet för verksamheten meddelades av Koncessionsnämnden för miljöskydd den 10 september 1998 i beslut 116/98 med dnr 134-284-97. Tillståndet avsåg då framställning av högst 10 000 ton specialpapper per år av olika kvaliteter. Tillståndet medger även dubbelsidig tryckning av lotter, sedlar m.m., tillverkning och tryckning av passböcker samt olika serviceprocesser för tryckeriverksamheten. Genom Miljöprövningsdelegationens vid Länsstyrelsen i Stockholms län beslut den 15 april 2010 i ärende med dnr 5511-2008-27573 ändrades ett av villkoren i tillståndet gällande utsläpp till Himmerfjärdsverket.

Denna ansökan syftar till att möjliggöra en fortsatt produktion av sedelpapper för att möta marknadens efterfrågan samt att i övrigt justera de villkor m.m. i nuvarande tillstånd som inte längre överensstämmer med Cranes verksamhet.

1.2 Hantering av ansökan

Ansökan kom in till mark- och miljödomstolen den 27 december 2018. I mars 2019 förelades bolaget att förtydliga redovisningen i ansökan samt förtydliga eller justera vissa yrkanden.

Ansökan kungjordes den 3 juni 2019. Remissmyndigheter och ett vattentjänstföretag hördes av. Bolaget har bemött inkomna yttranden. Huvudförhandling och syn genomfördes den 14-15 januari 2020. Därefter har viss fortsatt skriftlig handläggning ägt rum.

2. YRKANDEN

2.1 Crane AB

Crane har, som man slutligt angett sin talan, yrkat att mark- och miljödomstolen ska ge bolaget tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken till

- tillverkning av 10 000 ton specialpapper per år, och
- tillverkning av tryckplåtar, dock längst t.o.m. år 2021.

Crane har, som man slutligt bestämt sin talan, även yrkat att mark- och miljödomstolen ska

- godkänna den till ansökan bifogade miljökonsekvensbeskrivningen,
- besluta villkor m.m. enligt bolagets förslag (se avsnitt 3.16 nedan),
- bestämma igångsättningstiden till två (2) från det att tillståndet tas i anspråk, samt
- besluta att det blivande tillståndet får tas i anspråk även om domen inte har vunnit laga kraft.

2.2 Remissmyndigheter m.fl.

Motparterna har inte ifrågasatt tillåtligheten eller motsatt sig att tillstånd ges enligt ansökan, men man har efterfrågat en strängare och mer detaljerad villkorsreglering när det gäller främst frågor om utsläpp av processavloppsvatten och buller.

3. ANSÖKAN

3.1 Ansökan

Ansökan utgörs av ansökningshandlingen med bilagor. Huvudbilagor är tekniska beskrivningen (TB) med underbilagor, miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) med underbilagor samt samrådsredogörelsen med underbilagor. Bilagorna utgör en integrerad del av ansökan och åberopas generellt. I den mån avvikelser förekommer mellan ansökningshandlingen och bilagorna, har ansökningshandlingen företräde.

3.2 Planerade åtgärder

Ansökan gäller tillstånd till fortsatt produktion av 10 000 ton specialpapper årligen samt tillverkning av tryckplåtar under en begränsad tid .

Avsikten med ansökan är att möjliggöra en fortsatt produktion av sedelpapper för att möta marknadens efterfrågan samt att i övrigt justera de villkor m.m. i nuvarande tillstånd som inte längre överensstämmer med Cranes verksamhet. Den ansökta verksamheten kräver dock vissa förändringar av verksamhetens befintliga anläggningar och processer.

3.1.1 Papperstillverkningen

Den ansökta pappersproduktionen kommer i huvudsak bedrivas som tidigare. Det kan dock bli aktuellt att använda även andra ettåriga växter än de som används idag som råvara till pappersproduktionen, såsom till exempel lin. Den ansökta verksamheten kommer också innebära att andelen egenproducerad massa kommer att öka jämfört med nuvarande verksamhet. Den maximala andelen egenproducerade massa kommer att öka från ca 50 % till ca 70 % av den inköpta fiberråvaran. Blekt sulfatmassa har inte använts sedan 2012 och cellulosabaserad fiberråvara kommer heller inte att användas vid ansökt verksamhet.

Bedömningen är vidare att folieringen och screentryckningen av papper kommer att öka vid ansökt verksamhet. Duktillverkningen på dukverkstaden kommer även att

uppgraderas för att åstadkomma hållbarare dukar. Kapaciteten vid dukproduktionen kan komma att öka eftersom fler men mindre beställningar förväntas i framtiden.

Crane planerar vid ansökt verksamhet att skicka ca 60 % av det producerade specialpappret till Crane Currency Malta när den verksamheten nått normal produktion, medan ca 7 % kommer att skickas till statliga tryckerier som Crane har samarbetsavtal med. Resterande andel kommer att säljas externt.

3.1.2 Tryckeriverksamheten

Tryckeriverksamheten är nu nedlagd, med undantag av kopparplåttillverkningen, som kommer att finnas kvar i Tumba under en begränsad period. Ansökan omfattar därmed även kopparplåttillverkning under en utfasningsperiod.

3.1.3 Reningsanläggningar

Papperstillverkningen

Den ansökta verksamheten innebär oförändrad produktionsnivå men en högre andel egenproducerad massa jämfört med tillståndsgiven verksamhet. Detta innebär i sin tur att utsläppen av syretärande ämnen (COD) och fibrer kommer att öka. För att minska utsläppen planerar Crane att, i samband med installation av ny utrustning för att höja kapaciteten i bomullsberedningen, installera ny utrustning för att avskilja fiber från totalavloppet från pappersbruket som komplement till det befintliga rensvallret som finns.

Då metallerna i avloppsvattnet i hög grad är bundna till fibrerna, kommer detta att innebära en minskning av, förutom COD och fibrer (och därmed susp.), även mängden metaller. Åtgärden kommer således att vara till fördel för mottagaren, Sydvästra stockholmsregionens va-verksaktiebolag (i fortsättningen Syvab).

Preliminärt diskuteras att installera en flotationsanläggning inklusive utrustning för avvattning av avskilt fiberslam. Flotationsanläggningen medför att avskiljningsgraden för fiber skulle uppgå till 70 %.

Tryckeriverksamheten

Den befintliga reningsanläggningen för plåttillverkningen kommer att vara kvar så länge den verksamheten pågår. Drifttiden kommer dock att minska. I samband med att tryckeriet lagts ner har reningsanläggningen för tvättvätskan från koppartryckmaskinerna tagits ur drift.

3.1.4 Ångcentral

Den större befintliga oljeeldade ångpannan förväntas hålla uppskattningsvis minst 5 år till innan de behöver bytas ut eller uppgraderas. Den mindre pannan behöver bytas/uppgraderas inom 5 år. Den befintliga elpannan förväntas hålla uppskattningsvis minst 6-7 år till innan den behöver bytas ut eller uppgraderas.

3.1.5 Övrigt

Processerna och utrustningen för den ansökta verksamheten kommer att vara föremål för kontinuerlig utveckling och underhåll. Detta innebär att utrustning kan komma att bytas ut och uppgraderas vid behov.

3.3 Papperstillverkning

Produktionsprocessen för specialpappret kan delas in i fyra faser: bomullsberedning, massaberedning, duktillverkning, samt pappersproduktion.

Bomullsberedningen

Som fiberråvara används för närvarande kambomull, halvtyg, linters och abaca (fiber från banan). Kambomullen, som utgör ca 50 % av den inköpta fiberråvaran, köps in i balar som öppnas och vägs varefter bomullen passerar en skrotfälla. Därefter tvättas bomullen och det kvarvarande vattnet pressas ut.

Blekningen, som är nästa steg, är en kombination av två delprocesser. Först bryter lut ned och löser ut bomullsfiberns yttersta hölje av vaxer och pektin varpå fiberns vattenfrånstötande lager avlägsnas och fibern blir hydrofil. Därefter görs fibern ljusare och vitare med hjälp av väteperoxid varefter smuts, t.ex. fröskalrester, sköljs bort. Från bomullsberedningen pumpas massan till massaberedningen.

Massaberedningen

I massaberedningen blandas olika massakvaliteter och därefter sker malning i seriekopplade raffinörer. I massaberedningen tillsätts även mäldkemikalier för att ge massan rätt egenskaper, så kallad mäldbredning. För att sedelpappret ska få rätt färg så tillsätts även pigment till massan.

Färdig bomullsmassa såsom linters och halvtyg köps i pressade ark som löses upp med vatten i en massaupplösare innan blandning sker. I massalösaren tillsätts även vitmedel (titandioxid). Även utskott från pappersmaskinerna och en del makulatur från värdetryckeriet löses upp i en utskottslösare med hjälp av bl.a. natriumhydroxid och svavelsyra för att sedan blandas i massaberedningen. Från massaberedningen pumpas den färdiga massan till papperstillverkningen.

Duktillverkning

På dukverkstaden tillverkas, förvaras och underhålls alla de s.k. dukar som används för pappersproduktionen. Duken är ett metallnät som formas för att ge de unika egenskaper som särskiljer olika papperskvaliteter. Efter en produktion rengörs duken för att få bort fiberavlagringar, titandioxid m.m. som byggts upp i duken under produktionen. Laserbearbetning, punktsvets samt manuella metallbearbetningsmetoder används vid dukframställningen. Duken används sedan i pappersmaskinens inledande processteg.

Papperstillverkning

Pappersproduktionen sker i en s.k. rundviramaskin vilket innebär att massan sprutas på en roterande duk. Själva formeringen av pappret sker genom avvattning med

undertryck i centrum av duken. Pappersbanan förtorkas, leds genom ett ytlimbad, plantorkas och eftertorkas. I rullmaskinen delas pappersbanan upp i rullar och placeras i mellanlager.

Vattnet som dras ur massan har hög fiberhalt och benämns bakvatten och återanvänds i pappersformeringen efter att alla behov av bakvatten är tillgodosedda i processen. Det mesta av bakvattnet går i praktiken bara runt i den korta cirkulationen, överskottet filtreras genom en gyrocleaner för att avlägsna smutspartiklar samt genom en bågsil där fibrer avskiljs och förs tillbaka till processen. Bakvattnet samlas upp i stora bakvattentanken där det antingen leds tillbaka till process eller breddas till avlopp.

Vid systemrengöring av pappersmaskinen används en tvättvätska som innehåller en blandning av tensider, natriumhydroxid, natriumhypoklorit, dispergeringsmedel samt stabilisator och pH är > 12. Vätskan cirkulerar i pappersmaskinens korta cirkulation och efter avslutad tvättcykel släpps tvättvätskan till avlopp.

Eventuell folie och screentryck appliceras på papperet i en annan maskin. Folien köps in färdig och värms fast på papperet. Screentrycket appliceras med screentryckscylindrar som består av nät där önskat mönster framställs genom att täppa till de delar av nätet som inte ska ge tryck. De två skärmaskinerna arkar papperet i s.k. ris om 500 ark.

3.3.1 Tillverkning av tryckplåtar

Koppartrycksplåtar tillverkas genom att en gravyrlaser skär bort polymer ur halvfabrikatsplåtar. Dessa plåtar sprayas sedan med silver, vilket ökar ledningsförmåga, varpå en nickelplåt elektroformas på silverytan i en galvanisk process. Efter ytterligare galvaniska processteg poleras och förkromas plåten innan den är färdig för att användas i någon av koppartryckspressarna. Torroffsetplåtar tillverkas genom att en laser belyser ett fotokänsligt skikt på en Nyloprintplåt. Den belysta plåten härdas sen i en elugn samt framkallas med fotokemikalier. Våtoffsetplåtar tillverkas genom att en laser bränner bort kol och polymer från en särskild tryckplåt. Tryckplåtarna används sedan för respektive tryckteknik i tryckeriet.

Avloppsvatten från kopparplåtstillverkningen avleds efter rening genom fällning av metaller till det kommunala spillvattennätet. Reningsutrustningen körs intermittent/batchvis.

Efter årsskiftet 2018/2019 kommer tryckvalsar/tryckplåtar enbart produceras till provtryck. Under alla omständigheter kommer tillverkningen av tryckplåtar att pågå som längst t.o.m. utgången av år 2021.

3.3.2 Övrig verksamhet med anknytning till tryckeriet

Nedan beskrivs kort de delar av verksamheten som har upphört och som därför inte omfattas av ansökan.

Tillverkning av avstrykningscylindrar

Tillverkning av avstrykningscylindrar för koppartrycksmaskinerna sker i en särskild maskin. Basen i materialet är polyvinylklorid. Därtill används ett antal tillsatser såsom krita, grafit, akrylat, polyesteradipat, dibutyltenn, metyletylacetat m.m.

Beredning av färg

För att hitta de rätta nyanserna sker egen blandning av tryckfärger för sedel-tillverkningen. Av den färg som förbrukas inom verksamheten är uppskattningsvis ca 90 % egenblandad. Det händer att färg undantagsvis blandas till statliga tryckerier med vilka Crane har samarbetsavtal. Mixningsbehållaren där färgen blandas rengörs i en diskmaskin där tvättvattnet byts ut efter ca 100 tvättar.

Tryckeri

Tryckeriet har en modern maskinpark med blandade trycktekniker. Som tryckmetoder förekommer koppartryck, våtoffset, torroffset och flexografi. Dessutom sker formgivning av grafiska produkter och reproduktion.

Tryckning av sedlar sker i en arklinje med separata maskiner för varje tryckmetod: offset, notascreen, framsida koppartryck, koppartryck baksida, numrering samt vid behov foliering eller lackning. Dessutom finns två mindre maskiner, provtryckmaskiner, för offset- respektive koppartryck.

Mellan varje tryckerimaskin lufttorkar arken på pall. Lufttorkningen sker i normal rumstemperatur för koppartrycksfärg, vattenbaserad offset och vattenbaserad lack. En del offsetfärger och en del lack är UV-härdande och då sker härdning med UV-lampor i direkt samband med tryckning. Det finns utrustning installerad för rening av vätska från avstrykning av överskottsfärg från koppartrycksmaskinerna. Efter pH-justering avleds det renade vattnet till det kommunala spillvattennätet.

3.4 Samråd

Genomförande

Crane har inför upprättandet av miljökonsekvensbeskrivningen och ansökan genomfört ett avgränsningssamråd enligt 6 kap. miljöbalken.

Samrådet hölls med Länsstyrelsen i Stockholms län, Botkyrka kommun och Syvab samt de övriga statliga myndigheter, de kommuner och den allmänhet som kan antas bli berörd. Med länsstyrelsen, Botkyrka kommun och Syvab hölls fysiska samrådsmöten. Samrådet med övriga statliga myndigheter, kommuner och allmänheten skedde skriftligen.

Efter det inledande samrådsmötet meddelade Crane att tryckeriet i Tumba planeras att lägga ner senast vid årsskiftet 2018/2019 och att ansökan därför inte längre

kommer att omfatta tryckeriet. Crane meddelade samtidigt att pappersbruket, designteamet och supportfunktionerna kommer att fortsätta sin verksamhet i Tumba.

Inför det fortsatta samrådet med övriga myndigheter, kommuner och allmänheten bifogades en läsanvisning till samrådsunderlaget vari framgick vilka delar av samrådsunderlaget som utgick med anledning av bolagets beslut att inte söka fortsatt tillstånd för sedeltryckeriet. Länsstyrelsen, Botkyrka kommun och Syvab gavs samtidigt tillfälle att lämna ytterligare synpunkter med anledning av detta.

Samrådet med Länsstyrelsen, Botkyrka kommun och Syvab

Crane höll ett inledande samrådsmöte med länsstyrelsen, Botkyrka kommun och Syvab den 9 mars 2018. Crane höll därefter ett kompletterande samrådsmöte den 7 maj 2018 med Syvab och Botkyrka kommun. Därutöver har länsstyrelsen, Botkyrka kommun och Syvab inkommit med skriftliga kompletteringar. Med anledning av Cranes besked om att lägga ned tryckeriet gavs länsstyrelsen, Botkyrka kommun och Syvab tillfälle att inkomma med ytterligare synpunkter samtidigt som de tillskickades läsanvisningen med samrådsunderlaget.

Länsstyrelsen har i huvudsak framfört att gällande vattendomar måste innehållas och synpunkter på hur ansökan bör utformas. Vattenenheten vid Botkyrka kommun och Syvab har i huvudsak haft synpunkter på verksamhetens utsläpp till vatten och hur ansökan bör utformas.

Samrådet med övriga myndigheter och kommuner

Samrådet med övriga berörda myndigheter och kommuner skedde skriftligen. Inför detta samråd skickades samrådsunderlaget med läsanvisningar per mail ut till myndigheterna och kommunerna den 14 september 2018. I mailet informerades även om när synpunkter senast skulle inlämnas.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har i huvudsak framfört synpunkter beträffande risk och säkerhet och hur ansökan bör utformas. Trafikverket har i huvudsak informerat om att närliggande riksintresse för kommunikationer måste skyddas. Övriga myndigheter har inte framfört några synpunkter.

Samrådet med allmänheten

Samrådet med berörd allmänheten skedde skriftligen. Inför samrådet skickades en inbjudan till skriftligt samråd ut. Inbjudan skickades till närboende inom en radie av 400 meter från verksamheten. I inbjudan informerades om hur samrådsunderlag med läsanvisningar kunde beställas och när synpunkter senast skulle inlämnas. Allmänheten bjöds också in till samråd genom kungörelse den 26 september 2018 i Svenska dagbladet och Dagens Nyheter.

Synpunkterna från allmänheten har i huvudsak rört frågor kopplade till miljö- och hälsopåverkan från verksamheten.

3.5 Omgivningsbeskrivning

3.5.1 Lokalisering

Crane:s anläggning är belägen centralt i tätorten Tumba på fastigheten Tumba 7:239 i Botkyrka kommun i Stockholms län. I Botkyrka kommun bor drygt 91 000 personer och i Tumba tätort bor drygt 41 000 personer. På området har tillverkning av värdepapper bedrivits sedan 1750-talet.

Ungefär en halv kilometer sydväst om anläggningen finns Kvarnsjön. Mellan Kvarnsjön och anläggningen finns Tumba bruksmuseum. Från sjön Uttran väster om anläggningen rinner Tumbaån via Kvarnsjön och mynnar sedan ut i Tullingesjön.

Runtomkring anläggningen finns bostäder. De närmsta bostäderna är belägna inom 20-40 m från fastighetsgränsen, inom det gamla bruksområdet. Söder och väster om anläggningen finns grönområden. Strax norr om anläggningen ligger Lill-Tumba gård som är en hemmangård och hör till byggnadsminnet Tumba pappersbruk. I närområdet finns även en skola, förskola, daghem, kyrka, skola, förskola och en ishall.

Söder om anläggningen finns tågtrafik och järnvägsspår. Tumba station ligger drygt 350 m sydost om anläggningen. Väg 258, 226 och 225 är, från E4/E20, de huvudstråk som via Tumbavägen (norrifrån/norrut) och K P Arnoldssons väg (söderifrån/söderut) leder till och från anläggningen.

3.5.2 Planförhållanden

Fastigheten Tumba 7:239 där Crane har sin anläggning ligger inte inom detaljplanlagt område. Enligt Botkyrka kommuns översiktsplan, som antogs av kommunfullmäktige 22 maj 2014, prioriteras företag och aktörer med inriktningar inom miljö, hälsa och kreativa näringar samt nya företag som vill etablera sig i kommunen och befintliga företag som vill växa. Ny bebyggelse (bostäder och verksamheter) planeras i första hand inom eller i direkt anslutning till befintlig stadsbygd. Tätare stadsbygd planeras i knutpunkter för kollektivtrafik. I målbilden för området för 2040 ligger Cranes anläggning mestadels på gles stadsbygd och tangerar områden av medeltät stadsbygd, men gränsar också till den täta stadsbygden.

Enligt miljökonsekvensbeskrivningen som tagits fram för detaljplanen Tumba skog (med dnr. Sbf/2014:553) avseende de närliggande fastigheterna Tumba 7:112 och en del av Tumba 8:13, kan en brand i Cranes verksamhet ge upphov till lågor på 30 meter samt ge upphov till omkomna inom 45 meter från branden. Mot denna bakgrund rekommenderas det i miljökonsekvensbeskrivningen att bostäder bör placeras minst 45 meter från Crane AB. Detaljplanen har överklagats till Mark- och miljööverdomstolen. I fråga om buller, se i övrigt avsnitt 3.16 och 6.2 nedan.

3.5.3 Skyddade områden

Det naturreservat som ligger närmast anläggningen är Garnudden. Naturreservatet är beläget ca 1,8 km sydväst om Crane. Syftet med reservatet är att säkerställa ett tätortsnära varierat naturområde som är av väsentlig betydelse för allmänhetens friluftsliv i Salems kommun samt att bibehålla och utveckla områdets natur- och upplevelsevärden. Syftet är också att bevara områdets omväxlande topografi och dess variation av skogstyper och strandmiljöer. Syftet är vidare att främja områdets mångsidiga friluftsutnyttjande, biologiska mångfald och kulturvärden.

Det finns ett antal vattenskyddsområden runt anläggningen. Närmaste vattenskyddsområde är Segersjö som utgör reservvattentäkt för Botkyrka kommun. Vattenskyddsområdet är beläget uppströms verksamheten på ett avstånd om ca 550 m. Tullinge vattenskyddsområde ligger drygt 2,5 km öster om Crane och inkluderar Tumbaåns mynning i Tullingesjön.

Närmaste kulturresevat är Nedre Söderby och ligger ca 2,2 km från Crane. Området har stora sociala, estetiska och kulturhistoriska värden. Kulturhistoriskt prioriterade bevarandevärden är många, bland annat välbevarade järnåldersgravfält, hålvägar, skålgropar, samt byggnader från 1700- och 1800-talen.

Hanveden är ett område av riksintresse för friluftsliv. Området är tack vare sin varierade natur och sina anordningar för friluftslivet ett utomordentligt värdefullt friluftsområde. Det tätortsnära läget gör att området är viktigt för många människors friluftsliv och kan nyttjas ofta och mycket. Området är en del av Stockholms regionala gröstruktur och tillhör Hanvedenkilen.

Crane är utpekad som ett nationellt skyddsobjekt och ett riksintresse för kultur- miljövard enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Riksintresseklassningen motiveras av att det är en industri- och bruksmiljö som speglar tillverkningen av kvalitetspapper och framförallt sedlar sedan 1700-talet. Gamla Tumba pappersbruk med sitt bruksmuseum är ett statligt byggnadsminne som är beläget ca 170 m från Crane.

Den ansökta verksamheten bedöms inte medföra några störningar av betydelse för något av de skyddade områdena, se avsnitt 6.5 i MKBn). Detta med stöd av de konsekvenser som beskrivs för transporter, utsläpp till vatten och utsläpp till luft i MKBn, se avsnitt 9-11 i MKBn.

3.6 Miljökonsekvenser

3.6.1 Nollalternativ

Vid bedömning av den ansökta verksamhetens miljökonsekvenser ska en jämförelse ske mellan den ansökta verksamhetens konsekvenser och konsekvenserna av ett nollalternativ. Nollalternativet utgörs av nuvarande tillståndsgivna produktionsnivåer utan tryckeriproduktion. Nollalternativet inkluderar inte användande av blekt sulfatmassa i pappersproduktionen.

3.6.2 Användning av naturresurser

3.6.2.1 Råvaror

I verksamheten används fiberråvara till pappersproduktionen. Råvarorna är i huvudsak förnybara. Den ansökta verksamhetens förbrukning av inköpt fiberråvara bedöms uppgå till 9 070 ton per år varav 6 350 ton utgörs av kambomull, 2 670 ton av halvtyg och linters samt 50 ton av övriga ettåriga växter. Andelen egenproducerad massa kommer maximalt att motsvara ca 70 % av den inköpta fiberråvaran.

Den använda kambomullen, halvtyget och lintersen utgör restprodukter från textilindustrin. Förutom inköpt fiberråvara används utskott från pappersmaskinerna för produktion av nytt papper. Normalt tas ca 600-700 ton papper tillbaka för produktion av nytt papper. Förutom fiberråvara används råvaror i form av folie till folieringen, metallnät för dukproduktion, ämnen till tryckplåtar m.m.

Det råvatten som används i verksamheten uttas från egna vattentäcker och användningen av kommunalt renvatten kan därmed begränsas.

3.6.2.2 Kemikalier

Kemikaliehantering och förbrukning

Inga stora förändringar av kemikaliehanteringen planeras för den ansökta verksamheten jämfört med den nuvarande hanteringen. Processkemikalier används idag i bomullsberedningen, massaberedningen, duktillverkningen, papperstillverkningen samt till tryckplåtstillverkningen.

Utöver dessa kemikalier tillkommer underhållskemikalier samt eldningsolja till oljepannorna.

I Bilaga B 8:1 till MKBn redovisas de kemikalier som för närvarande (2017) används vid Crane och som innehåller någon substans som finns omnämnd i Vattendirektivet, PRIO, REACH eller SIN-listan.

Den bedömda kemikalieförbrukningen vid ansökt verksamhet uppgår till knappt 3 800 ton per år. Vid beräkningen av förbrukningen i pappersbruket har hänsyn tagits till att produktionen av egen blekt massa planeras att öka. Mängden underhållskemikalier bedöms uppgå till 80 ton per år.

Förvaring

Vätskeformiga kemikalier med större användningsvolym transporteras in i bulk och förvaras i olika tankar. Eldningsolja förvaras i en 500 m³ tank vid ångcentralen. Fyllnadsgraden i tanken överskrider dock aldrig 300 m³. Den är invallad för hela volymen och är försedd med ett överfyllnadsskydd. Resterande kemikalier behandlas som styckegods i IBC-behållare, fat eller dunk. Bolaget anser att denna förvaring av kemikalier utgör ett tillräckligt skydd, se även avsnitt 8.2.1 i MKBn.

I luftkonditioneringsanläggningar och kylanläggningar används för närvarande olika former av köldmedia. Totalt installerad mängd är för närvarande 746,7 kg. Normalt släpps ingen köldmedia ut då systemen är slutna. Utbyte sker genom särskilt kompetent personal och i enlighet med förordningen 2016:1129.

Vidtagna och planerade skyddsåtgärder

För några år sedan installerades en membranreningsanläggning för framställning av matarvatten till pannorna i ångcentralen. Tidigare användes jonbyte för matarvattenframställning. Membranreningsanläggningen har lett till att kemikalieförbrukningen minskat i denna del och att miljöriskerna reducerats.

Rutiner för val av kemikalier

För att säkerställa att Crane följer tillämplig arbetsmiljö- och miljölagstiftning finns ett antal rutiner framtagna.

- Före inköp och användning ska jämförelser med mindre farliga produkter göras. När ekonomiskt och funktionsmässigt jämförbara alternativ finns ska de mest miljö- och hälsovänliga produkterna väljas.
- Den som använder en kemisk produkt ska se till att förvaring, användning och avfallshantering sker enligt föreskrivna regler.
- Produktsortimentet ska begränsas. Målsättningen är att för varje ny kemisk produkt som införs ska minst en annan tas bort.
- Årlig kemikalielista upprättas av kemikaliesamordnaren och stäms av med respektive avdelningschef. Kemikaliesamordnaren uppdaterar eventuella avvikelser i kemikaliedatabasen EcoOnline.
- Årligen görs en sökning av kemikalier i EcoOnline mot olika databaser för att ta fram listor över vilka ämnen Crane använder som omfattas av förbud eller begränsning eller där andra skäl kan finnas för att omvärdera användningen.

Inom verksamheten finns en särskilt tillsatt kemikaliegrupp som granskar de kemiska produkter som används utifrån arbetsmiljö och yttre miljö samt verkar för att ersätta farliga kemiska produkter mot mindre farliga. Kemikaliegruppen ansvarar även för att hantera och administrera kemikaliedatabasen EcoOnline.

3.6.2.3 Energi och vatten

Energi- och vattenanvändning

Energi förbrukas vid produktion av kyla i kylmaskiner och produktion av ånga i el- och oljepannor. Energi förbrukas även av verksamhetens belysning, ventilation m.m. Eldningsolja används för oljepannorna i panncentralen och för en oljepanna i IT-huset. Pannorna i panncentralen används endast i begränsad omfattning och i huvudsak som toppplastpannor och reservpannor vid driftstörningar. Den totala energiförbrukningen uppgår till 92 GWh per år för den ansökta verksamheten.

Processvatten tas ifrån Kvarnsjön och Tullingesjön. Vattnet renas i ett internt vattenverk genom flockning och flotation med efterföljande filtrering i sandfilter. Uttaget från Kvarnsjön vid ansökt verksamhet motsvarar ett medeluttag av ca 72 l/s medan uttaget från Tullingesjön vid ansökt verksamhet motsvarar ett medeluttag

av ca 2 l/s. Kommunalt vatten användas främst för produktion av matarvatten till pannorna samt för sanitära ändamål. Framställning av matarvatten sker genom membranrening (omvänd osmos). Den totala vattenförbrukningen uppgår till 2 390 000 m³ per år för den ansökta verksamheten.

Resurseffektivisering

Crane omfattas av energieffektiviseringsdirektivet och verksamheten energikartläggs enligt lagen om energikartläggning i stora företag. I den senaste energikartläggningen har ett antal energieffektiviserande åtgärder föreslagits. För pappersbruket har åtgärder föreslagits för luftborden, förtorken och kvarnarna. Det har även föreslagits åtgärder för bland annat belysningen, tryckluften, vattenförbrukningen, ventilation, värmesystemet och transporter. Den närmare innebörden av åtgärderna redovisas i avsnitt 8.3.2.1 i MKBn.

Crane arbetar kontinuerligt med implementering av de energieffektiviseringsåtgärder som uppkommit vid kartläggningen av verksamheten. Nya åtgärdsförslag läggs till i verksamhetens miljöledningssystem som kontinuerligt följs upp och utvärderas av projektledaren för energikartläggningsgruppen. Ledningen ska utgå från åtgärdslistans prioriteringsordning och därefter genomföra en ändamålsenlig ekonomisk analys som följer samma metod som övriga investeringsförslag på företaget. Beslutas det att åtgärden ska genomföras är projektledaren för energikartläggningsgruppen tillsammans med ledningsgruppen ansvarig för att uppkomma energieffektiviseringsförslag blir genomförda. När en sådan åtgärd genomförs utvärderas den.

I fråga om vattenförbrukningen har, för några år sedan, en membranreningsanläggning installerats för framställning av matarvatten till pannorna i ångcentralen. Tidigare användes jonbyte för matarvattenframställning. Membranreningsanläggning har lett till att vattenförbrukningen minskat i denna del då inget backspolvatten längre behövs för att regenerera jonbytarna.

3.6.3 Transporter

Väg 258, 226 och 225 är, från E4/E20, de huvudstråk som via Tumbavägen (norrifrån/norrut) och K P Arnoldssons väg (söderifrån/söderut) leder till och från anläggningen.

Transporter in till anläggningen utgörs främst av lastbilar med fiberråvara och andra råvaror som folie till FS 1, metallnät för dukproduktion, smältlim, säkerhetsråd m.m. samt kemikalie- och bränsletransporter. Utgående transporter utgörs främst av lastbilar med papper och avfall.

Antalet transportrörelser för ansökt verksamhet bedöms uppgå till 2 860 per år. Cranes andel av lastbilspassagera per dygn år 2020 bedöms uppgå till 0,16 % för transporter norrut på väg 258 och 0,30 % för transporter österut på väg 226. Förutom externa transporter till anläggningsområdet sker interna transporter inom området i huvudsak med truckar.

3.6.4 Utsläpp till vatten

3.6.4.1 Avloppssystem

Processavloppsvatten, sanitärt avloppsvatten, koncentratet från membranreningsanläggningen för matarvatten och slam från flockning av råvatten avleds till det kommunala spillvattennätet för vilket Botkyrka kommun är huvudman. Vattnet leds sedan vidare till Syvab:s avloppsreningsverk vid Himmerfjärden för slutrening. Dagvatten från tak och ytterområden samt backspolvatten från det sista reningssteget med sandfilter i vattenverket släpps till Tumbaån, som leds i en kulvert under hela fabriksområdet.

Utsläpp till processavloppsvatten sker från pappersbruket. Hantering och rening av processavloppsvattnet från respektive processdel sker separat innan det leds till processavloppet och vidare till det kommunala spillvattennätet och vidare till Himmelfjärdsverket.

För det sanitära avloppsvattnet finns ett separat avloppssystem som är kopplat till kommunens spillvattennät.

3.6.4.2 Emissionsbegränsande åtgärder

Crane har genomfört ett antal åtgärder för att minimera utsläppen från verksamheten. I pappersbruket har bland annat ett rensgaller installerats för avskiljning av större partiklar som annars kan fastna i spillvattensystemet. Vidare återanvänds processvattnet till pappersmaskinen, som används för upplösning och spädning av massan, vilket minimerar utsläpp av COD och fibermaterial. Planering av produktionen minskar mängden utskott av papper som behöver omhändertas efter varje kampanj. Planering av produktionen minskar även mängden överbliven massa och därmed också utsläppen till avlopp efter varje kampanj.

Förutom ovanstående åtgärder har en rad utredningar genomförts i fråga om pappersbruket för att kartlägga utsläpp och möjligheter till reduktion. Slutsatsen är att metaller främst måste härröra från utrustning i produktionen eftersom en liten andel härrör från råvaror och inkommande vatten, se Bilaga A 9:1 till TBn.

Den högre andelen egenblekt bomull vid ansökt verksamhet kommer att öka utsläppet av COD och fibrer. Enligt villkorsförslag 3 åtar sig bolaget att vid den tidpunkt då mängden egenblek fiberråvara som används i bomullsberedningen överstiger 4 500 ton per år, ha installerat utrustning för fiberavskiljning för totalavloppet. Mängdvillkoret avser torr fiberråvara innan beredning för pappers-tillverkning påbörjas. Villorsförslaget är utformat på det sättet mot bakgrund av att det inte går att på förhand ange vid vilken tidpunkt detta kommer att ske. Avskiljning av fiber innebär även reduktion av COD och metaller.

I koppjarplåtstillverkningen uppsamlas allt avloppsvatten och renas före det avleds till spillvattennätet. Det finns inga öppna golvavlopp i lokalerna varför spill och oavsiktliga utsläpp undviks.

Beträffande tryckeriet vill bolaget betona att blandning av tryckfärg inte längre omfattas av ansökt verksamhet och att diskmaskinen inte längre kommer att användas. För kännedom var systemet slutet och uttjänt tvättvatten skickades till destruktion.

3.6.4.3 Utsläpp till Himmerfjärdsverket

Det utgående flödet från Crane till Himmerfjärdsverket uppgår till 1 750 000 m³ per år för den ansökta verksamheten. Bedömningen är att utsläppet från Crane inte har någon negativ inverkan på Himmerfjärdsverket. Halterna in till Syvab vid den ansökta verksamheten är mycket likt ett typiskt hushållsavlopp. Med undantag för COD och suspenderade ämnen (SÄ) är halterna lägre eller liknande i jämförelse med Naturvårdsverkets schablonvärden för hushållsavlopp och Syvab:s faktiska inkommande vatten. Syvab har vidare vid samrådsmöte meddelat att mängden COD från Crane inte utgör några problem för reningsverket, vilket också framgår av en skriftlig bekräftelse från Syvab.

Den ansökta verksamhetens totala utsläpp av SÄ och metaller utgör ca 1-5 % av den totala belastningen till Syvab. Detta gäller även flödesbelastningen för den ansökta verksamheten till Syvab (4 %). Något högre är andelen COD och andelen krom (båda 6 %).

Cranes faktiska andel av metallmängden i slammet har i MKBn uppskattats till 1 % i fråga om kadmium, nickel och zink samt 2 % i fråga om koppar. Således är Cranes bidrag till metallmängden i slammet sannolikt mycket litet.

Den sammanfattande slutsatsen i MKBn är att metallbidraget från Crane är litet och att det kommer att minska ytterligare i samband med att planerade fiberavskiljande åtgärder vidtas. Bedömningen är vidare att mottagandet av processavloppsvattnet kan ske utan påverkan på reningsprocessen på Himmerfjärdsverket, och utan att det påverkar dess möjlighet att innehålla gällande utsläppsvillkor, se avsnitt 10.5.3 i MKBn.

3.6.4.4 Utsläpp via Tumbaån till Tullingesjön

Enligt föreskrifter för Tullinge vattenskyddsområde är Tumbaåns mynning i Tullingesjön belägen i den yttre skyddszonen för vattenskyddsområdet. Det utgående flödet från Crane till Tumbaån uppgår till 265 000 m³ per år för den ansökta verksamheten. Utsläppen från vattenverket till Tumbaån för de prioriterade metallerna är enligt MKBn att betrakta som små både vid nuvarande och ansökt verksamhet, se avsnitt 10.4 i MKBn.

Varken Tumbaån eller Tullingesjön uppnår god kemisk ytvattenstatus och därmed inte målet för miljö kvalitetsnormen. För båda vattendragen gäller dock undantag med mindre stränga krav eftersom god ekologisk status bedöms som omöjligt att nå med hänsyn till kvicksilverföreningar och bromerad difenyleter.

Tumbaån har måttlig ekologisk status och Tullingesjön har god ekologisk status. Tullingesjön ligger därmed inom miljökvalitetsnormen för ekologisk status.

Från Cranes verksamhet är det enbart dagvatten samt backspolvatten från sandfilter i råvattenreningen som släpps till Tumbaån. Bedömningen i MKBn är att ingen påverkan från Cranes verksamhet kommer att ske på vattenskyddsområdet Tullinge med hänsyn till de föreskrifter som finns för området, se avsnitt 10.5.4 i MKBn.

Särskilt om utsläpp av backspolvatten

Processen för rening av råvatten och hantering av slam och backspolvatten redovisas i bilaga A 9:1 till TBn. I reningen tillförs en aluminiumbaserad fällningskemikalie som flockar ut de ämnen i råvattnet, som främst kommer från Kvarnsjön, som kan påverka papperskvaliteten. Det slam som uppstår avskiljs i en flotation och led till Syvab via processavloppet. De små restflockar som finns kvar filtreras bort i ett sandfilter, varifrån uppkommet backspolvatten led till Tumbaån.

De föroreningar som avskils i råvattenreningen härrör från Kvarnsjön. Flotationsslammet med de avskilda föroreningarna leds till Syvab, och av denna anledning har eventuella miljökonsekvenser av backspolvattnet på Tumbaån inte tagits upp i miljökonsekvensbeskrivningen, se MKBn s. 43.

Särskilt om utsläpp av dagvatten

Dagvatten från fabriksområdet uppkommer endast från asfalterade vägar och tak, där tak utgör majoriteten av de hårdgjorda ytorna. Rutiner finns vad gäller lagring av kemiska produkter, vilka anger att lagring ska ske under tak. Detta innebär att det inte sker någon hantering på området som skulle kunna generera ett mer än vanligt försmutsat regnvatten. Dessutom finns en parkeringsyta för personbilar utanför området, av vilken ungefär halva ytan är grusad och därmed inte bidrar till dagvatten i någon större utsträckning. Inne på området sker en del tung fordons- trafik men jämfört med omkringliggande större genomfartsvägar i området är antalet begränsat.

Tumbaån leds kulverterad under hela fabriksområdet och dagvattnet leds via ett antal ledningar direkt till ån i flera positioner, vilket gör det svårt att ta ut prover på det vatten som tillförs ån. Därtill är det generellt förenat med stora svårigheter att åstadkomma representativa prover på dagvatten, eftersom mängder och sammansättning är starkt beroende av nederbörd och även av tidpunkt respektive längd och intensitet för den senaste regn-/snöperioden.

Inom Crane pågår sedan tidigare ett arbete med att täta brunnar både inne i fabriken och utomhus, för att minska risken för spill till ån. De rutiner som finns med tättingar på dagvattenbrunnar underlättar uppsamling av eventuellt spill och släckvatten.

Ledningssystemet inom bruksområdet är gammalt och komplext. Ett omfattande arbete med kartläggning av status av brukets dagvattensystem pågår sedan våren 2019. I arbetet ingår filmning av samtliga system och uppdatering av ritningar. Utifrån denna kartläggning kommer Crane kunna skapa ett uppdaterat underlag

för hur dagvattenledningar är dragna, ledningarnas skick, exakta anslutningspunkter till Tumbaån, etc. och därigenom även kunna ta fram ett underlag för en diskussion om hur dagvatten skulle kunna hanteras i framtiden via exempelvis avstängningsanordningar. Industriområdet är dock litet och möjliggör inte anläggning av dagvattendammar eller andra system för uppsamling av större regnvattenmängder.

Försiktighetsåtgärder för att minska risken för att utgående dagvatten är förorenat
Crane arbetar fortlöpande för att minska riskerna för miljöpåverkan genom att upprätta rutiner för att förebygga och hantera spill vid ett eventuellt tillbud eller olycka samt genom att reducera miljöpåverkande kemikalier. Följande riskreducerande åtgärder har vidtagits:

- Fortlöpande arbete för riskbedömning och i förekommande fall lämpligt utbyte av kemikalier för bättre alternativ. Ett bättre alternativ till det lim som nu används i produktionen av papper har exempelvis tagits fram och ska fasas in i produktionen.
- Nitrifikationstest har utförts för fem kemikalier under 2018 och nya tester genomförs i samråd med kommunen och Syvab för att utreda kemikaliernas miljörisker vid bl.a. worst case scenario med utsläpp.
- Rutin finns för städning av maskiner och ytor där kambomull bereds i processen, vilket minskar risk för dammexplosion och brand.
- Kontroller av utrustning och mätare genomförs rutinemässigt och vid behov, exempelvis efter ett strömavbrott, för att säkerställa funktionaliteten.
- Rutin och medel för hantering av olje- och kemikaliespill på mark genom uppsamling med absorberingsmedel finns. Vid större läckor eller utsläpp till mark finns även rutin och medel för att täcka över dagvattenbrunnar med täcklock för att minimera risken för att kemikalier kan nå dagvattennätet.

I samråd med Räddningstjänsten planeras insatsplanerna kompletteras med karta och annan information om dagvattenbrunnar på verksamhetsområdet. Hantering av släckvatten har även lagts till som ett moment vid samövning med Räddningstjänsten.

Inom bruket övervägs installation av sprinkler inom exempelvis lager- och produktionsytor, vilket skulle minska släckvattenåtgången och därmed minimera eventuell mängd förorenat släckvatten som måste omhändertas. Några investeringsbeslut för detta finns dock inte ännu.

Den samlade bedömningen är att bidraget till Tumbaån via dagvattnet från Crane inte har någon negativ påverkan på möjligheten att följa miljö kvalitetsnormerna.

Särskilt om utsläpp av PFOS och kvicksilver

PFOS hanteras inte inom tillverkningsprocessen hos Crane. Det finns inte heller vetenskap om några historiska tillbud vid Crane med exempelvis skumsläckningsmedel som skulle kunnat medföra utsläpp av PFOS. I VISS och en underliggande rapport som VISS hänvisar till anges PFOS-halten i Uttran (uppströms Crane) till 0,0043 mikrogram per liter och i Tumbaån (nedströms Crane) till 0,002 mikrogram per liter. Det finns därmed inte något som tyder på att halterna i inkommande

råvatten skulle vara förhöjda och det saknas därför anledning att tro att Crane bidrar med något tillskott av PFOS till Tumbaån.

För kvicksilver finns månatliga analyser av utgående processavloppsvatten till Syvab där samtliga analyser de senaste åren understiger analysens rapporteringsgräns. Det finns därmed inte något som tyder på att halterna i inkommande råvatten eller backspolvatten skulle vara förhöjda.

3.7 Utsläpp till luft

3.7.1 Utsläppspunkter och reningsanläggningar

Från pappersbruket sker i huvudsak utsläpp av vattenånga. Vid tillverkning av koppartryckplåtar sker små utsläpp av nickel från elektroformeringen samt krom från förkromningen. Avventileringen av förkromningsbadet sker genom att luft får passera en s.k. kromsyraavskiljare i vilken krominnehållande aerosol avskiljs. Utsläppen av VOC från blandning av tryckfärger har upphört eftersom den verksamheten är nedlagd. Från ångcentralen sker främst utsläpp av stoft, koldioxid, svaveldioxid och kväveoxider vid eldning av olja.

Utsläpp av VOC (luktande ämnen)

Beredningen av tryckfärger gav tidigare upphov till små utsläpp till luft av VOC, vilka även bidrog till utsläpp av lukt. Eftersom beredningen av tryckfärger har upphört sker inte längre utsläpp av VOC.

Utsläpp av stoft/partiklar

Miljö kvalitetsnormer för partiklar (PM10 och PM2,5) till skydd för människors hälsa finns i luftkvalitetsförordningen. Det högsta beräknade haltbidrag i närområdet från den ansökta verksamheten beräknas till 0,02-0,06% för respektive miljö kvalitetsnorm för PM10 och 0,05-0,06 % för miljö kvalitetsnormen för PM2,5. Utsläppet av partiklar från den ansökt verksamhet bedöms inte påverka möjligheterna att innehålla miljö kvalitetsnormerna.

Partiklar bidrar även till miljö effekter genom de ämnen som binds till dem, till exempel tungmetaller. Utsläppet av partiklar från den ansökta verksamheten utgör cirka 0,02 % av kommunens samlade utsläpp jämfört med förhållandena 2015. Bedömningen i miljö konsekvensbeskrivningen är att Cranes bidrag till stoftdepositionen bedöms vara så litet att inga skyddade områden bedöms påverkas negativt, se avsnitt 11.5.2 i MKBn.

Utsläpp av kväveoxider

Miljö kvalitetsnormer för kväveoxider till skydd för människors hälsa finns i luftkvalitetsförordningen. Det högsta beräknade haltbidrag i närområdet från den ansökta verksamheten beräknas till 0,2-1,3 % av respektive miljö kvalitetsnorm. Utsläppen av kväveoxider för den ansökta verksamheten bedöms inte påverka möjligheterna att innehålla miljö kvalitetsnormerna.

Kväveoxider bidrar även till övergödning, försurning och bildning av marknära ozon. År 2015 var utsläppen i av kväveoxider i Botkyrka kommun 360 ton. Den ansökta verksamhetens bidrag utgör cirka 0,1 % av kommunens samlade utsläpp jämfört med förhållandena 2015. Bolagets utsläpp av kväveoxider för ansökt verksamhet är små och verksamhetens bidrag till övergödning och försurning genom utsläppet av kväveoxider bedöms vara försumbara, se avsnitt 11.6.2 i MKBn.

Miljöeffekterna av marknära ozon redovisas nedan under rubriken ”Utsläpp av växthusgaser”.

Utsläpp av svaveldioxid

Miljökvalitetsnormer för svaveldioxid i utomhusluft till skydd för människors hälsa finns i luftkvalitetsförordningen. Det högsta beräknade haltbidrag i närområdet från den ansökta verksamheten beräknas till 0,04-0,3 % för respektive miljökvalitetsnorm. Utsläppen av svaveloxider för den ansökta verksamheten bedöms inte påverka möjligheterna att innehålla miljökvalitetsnormerna och bedöms därmed ha liten påverkan på människors hälsa.

Svaveldioxider omvandlas även i atmosfären till vätejoner och sulfatjoner som, när de återvänder till jordytan, bidrar till försurning av mark och vatten. År 2015 var utsläppen av svaveldioxider i Botkyrka kommun ca 8 ton och i Stockholms län ca 1 518 ton. Den ansökta verksamhetens bidrag utgör cirka 2 % av kommunens samlade utsläpp jämfört med förhållandena 2015. Utsläppen av svaveldioxid från verksamheten är även små i förhållande till utsläppen i länet. Eftersom en stor del av svavlet härrör från källor utanför länet och Sverige bedöms verksamhetens bidrag till försurning genom utsläppet av svaveloxider vara försumbart, se avsnitt 11.7.2 i MKBn.

Utsläpp av växthusgaser

Koldioxid är en växthusgas som absorberar värmestrålning från jordytan och därmed bidrar till den s.k. växthuseffekten. År 2015 var utsläppen av växthusgaser i Stockholms län totalt, räknat som koldioxidekvivalenter, ca 4,5 miljoner ton. Verksamhetens fossila koldioxidutsläpp från processen vid ansökt verksamhet utgör cirka 0,01 % av länets samlade utsläpp jämfört med förhållandet 2015. Crane ingår i utsläppshandelssystemet varför villkor för utsläpp av koldioxid inte kan föreskrivas.

HFC är en växthusgas som använd som köldmedia i verksamhetens luftkonditioneringsanläggningar och kylanläggningar. Normalt släpps ingen köldmedia ut.

Ozon bidrar till växthuseffekten direkt såsom en växthusgas och indirekt genom att minska skogens upptag av koldioxid. Marknära ozon är en sekundär förorening som inte släpps ut direkt från olika källor, utan bildas av genom kemiska reaktioner mellan flyktiga organiska ämnen och kväveoxider. Lokala utsläpp av VOC och kväveoxider har relativt liten betydelse för bildandet av marknära ozon lokalt. Störst betydelse för den lokala förekomsten har istället meteorologiska förhållanden och intransporten av förorenade luftmassor från kontinenten. Den ansökta verksamheten

bedöms ge ett litet bidrag till bildandet av marknära ozon på lokal och regional nivå, se avsnitt 11.8.3 i MKBn.

3.7.2 Utsläppsmängder

I den tekniska beskrivningen redovisas följande bedömda utsläpp till luft vid tillståndsgiven och ansökt produktion (utan tryckeri).

Avser		Tillståndsgiven produktion utan tryckeri	Ansökt produktion utan tryckeri
Nickel	kg/år	3	3,3
Krom, efter avskiljare	kg/år	0,007	0,007
Stoft	ton/år	0,06	0,07
Kväveoxider	ton/år	0,4	0,5
Svaveldioxid	ton/år	0,2	0,2
Koldioxid	ton/år	510	640

För bedömning av utsläppsmängder från ångcentralen har följande specifika utsläpp använts:

- Stoft, 8 mg/MJ tillfört bränsle, motsvarar 0,4 g/kg olja
- Kväveoxider (NO_x) 60 mg/MJ tillfört bränsle.
Underlag; Naturvårdsverket, emissionsfaktorer
- Svaveldioxid (SO₂) 25 mg/MJ tillfört bränsle, motsvarar 0,05 vikt-% S i olja
- Koldioxid (CO₂) 274 kg/MWh tillfört bränsle.
Underlag Naturvårdsverket; emissionsfaktorer

I komplettering av ansökan anges att orsaken till den redovisade ökningen av utsläppen, vid ansökt produktion jämfört med tillståndsgiven produktion, är följande. I den nu ansökta verksamheten har hänsyn tagits till att andelen egen blekt massa kommer att öka, och därmed ångbehovet, vilket leder till något ökade utsläpp till luft från panncentralen.

3.8 Avfall

Inom verksamheten uppkommer avfall i form av konventionellt avfall och farligt avfall. Vid ansökt verksamhet till tillkommer inte några nya avfallsfraktioner. bolaget har inom ramen för verksamhetens ledningssystem upprättade instruktioner för hantering av avfall. Lagring av avfall sker på olika platser inom fastigheten.

Det konventionella avfallet sorteras i en rad olika fraktioner som sedan skickas för återanvändning, materialåtervinning, energiåtervinning, eller i sista hand för deponering. Den bedömda mängden konventionellt avfall för den ansökta verksamheten uppgår till 2 300 ton per år. Av denna mängd bedöms endast ca 4 % deponeras. Farligt avfall lämnas till godkänd mottagare. Den bedömda mängden farligt avfall för den ansökta verksamheten uppgår till 580 ton per år.

Bortforsling av avfall sker dagligen. Materialet transporteras först till en mellanstation, lastplan, innan det går vidare ut till extern mottagare alternativt

till avfallsförråd. Källsortering tillämpas för att dra nytta av och/eller minska miljöbelastningen av avfall och restprodukter som uppstår i verksamheten.

3.9 Buller

Buller från verksamheten alstras främst från fläktar, utblås och kylaggregat. Buller uppkommer även från trucktransporter.

En externbullerutredning har genomförts under 2017 som syftade till att utreda verksamhetens buller till omgivningen. En långtidsmätning utfördes på det närmaste bostadshuset (ca 35 m från anläggningen *inom bruksområdet*). Vidare inventerades och mättes verksamhetens ljudkällor för att beräkna de ekvivalenta ljudnivåerna.

Långtidsmätningen visade att den ekvivalenta nivån vid närmsta bostadshus inom bruksområdet var relativt jämn under hela mätperioden. Som lägst noteras 55 dBA under mätperioden och vid normal drift varierade nivån vid fasaden mellan 55 och 58 dBA. Detta innebär att ljudnivån översteg nuvarande riktvärden för externt industribuller med upp emot ca 10 dBA nattetid. Nuvarande riktvärden överskreds även under kvällstid och till viss del även under dagtid.

Beräkningar av de ekvivalenta ljudnivåerna visade att verksamhetens nuvarande riktvärden överskreds vid hälften av närliggande bostäder inom bruksområdet. Dagtid överskreds riktvärdet 55 dBA enbart för det närmaste bostadshuset inom bruksområdet. Nattetid överskreds nuvarande riktvärde för bruksområdet i 4 av 8 beräkningspunkter. När det gäller nuvarande begränsningsvärden utanför bruksområdet (öster om Tumbavägen respektive söder om K P Arnoldssons väg) tangerades begränsningsvärdet för natt i ett fåtal punkter.

De nya begränsningsvärdena enligt Naturvårdsverkets vägledning om industri- och annat verksamhetsbuller har högre krav än tidigare villkor vilket innebär att dessa bullernivåer med största sannolikhet kommer överskridas om inga åtgärder vidtas. För att den ansökta verksamheten ska kunna innehålla de i ansökan förslagna villkoren krävs att bullerdämpande åtgärder vidtas, se avsnitt 3.13-3.14 nedan.

För att innehålla bullernivån, natt, om 45 dB(A) utanför bruksområdet samt riktvärde, natt, om 50 dB(A) innanför bruksområdet bedöms att åtgärder för en uppskattad materialkostnad av 1 130 000 kr behöva genomföras. Tillkommande kostnader utöver materialkostnaden uppskattas grovt till cirka 1 100 000 kr vilket ger en total kostnad på cirka 2 230 000 kr.

För att kunna innehålla eventuellt skärpta bullerkrav om 40 dBA resp. 45 dBA, se avsnitt 3.13-3.14 nedan, bedöms att ytterligare åtgärder till en uppskattad materialkostnad av 125 000 kr behöver genomföras. Tillkommande kostnader utöver materialkostnaden uppskattas grovt till cirka 1 200 000 kr.

Den totala kostnaden för att innehålla eventuellt skärpta bullerkrav natt uppskattas därmed till 2 455 000 kr.

3.10 Utsläpp till mark och grundvatten

Crane har lämnat in en statusrapport till tillsynsmyndigheten under 2017. Av rapporten framgår att innehållet i jordlagren kan jämföras med riktvärdena för mindre känslig markanvändning (MKM).

Värdena av alifatiska och aromatiska kolväte i jordlageranalyserna ligger under riktvärdena, med undantag för ett borrhål där nivåerna av aromatiska och polyaromatiska kolväten var förhöjda jämfört med riktvärdena. Det förorenade jordlagret uppträder delvis under en meters fyllning och är därmed inte direkt tillgängligt. Det bedöms därför utgöra en liten explosionsrisk. Halterna av tungmetaller har varit låga i samtliga analyserade jordprover och inget prov översteg riktvärdena.

Vid jämförelse med riktvärdena för grundvatten i Naturvårdsverkets rapport 4889 har värdena av alifatiska kolväten varit något förhöjda i två prover. I ett prov har även blyvärdet varit något förhöjt. Naturvårdsverket riktvärden baseras dock på grundvatten som används som dricksvatten vilket inte är fallet för det aktuella området. Om halterna jämförs med Naturvårdsverkets rapport 4918 är de normala för tungmetaller, inklusive kvicksilver, sett till att området används för industriändamål och till att grundvattnet inte används som dricksvatten.

De utförda undersökningarna visar på generellt låga halter av tungmetaller och organiska föroreningar. Vid nuvarande användning av industriområdet görs bedömningen att inga betydande risker finns. Det finns inget behov för korrigerande åtgärder så länge markanvändningen förblir oförändrad.

3.11 Risk och säkerhet

Crane har genomfört en miljöriskanalys inklusive en släckvattenutredning för att kartlägga potentiella olyckshändelser som kan leda till skador på miljö i eller omkring verksamheten samt personskador för i huvudsak tredje man.

De huvudsakliga riskkällorna är hantering och lagring av miljöfarliga kemikalier och bränslen. Om utsläpp sker till mark inomhus eller utomhus sker endast sanering och miljöpåverkan bedöms som liten. Det är allvarligare om utsläpp sker till dagvattenbrunnar eller avlopp eftersom utsläppen då kan nå Tumbaån eller Himmerfjärdsverket. Sammanfattningsvis bedöms dock risken som låg att verksamhetens kemikalier kan släppas ut i sådana mängder så att de kan påverka Tumbaån eller Himmersfjärdsverket i någon allvarligare mening. Risken för transportolyckor med kemikalier och bränslen bedöms som mycket låg, se avsnitt 15.2 i MKBn.

Det finns få ämnen inom verksamheten som vid okontrollerade utsläpp kan spridas via luft till omgivningen. Det finns dock en teoretisk risk för tillväxt och spridning av legionellabakterier som aerosol via kyltornet. Sannolikheten för detta bedöms dock som låg eftersom fuktsystemet används konstant och ses över en gång per år, se avsnitt 15.2 i MKBn.

Vid brand inom fabriksområdet används i huvudsak vatten för att släcka branden och för att kyla ej antända ytor. För att släcka vissa bränder behövs skum som kan kontaminera vatten. Beträffande risken för förorening av *yvatten* (dvs. Tumbaån, till vilken allt dagvatten från området leds) redovisas i släckvattenutredningen vissa åtgärdsförslag såsom att säkerställa möjligheten att täta brunnar till dagvattenledning (dvs. att lägga på så kallade tättingar vid brand) samt att se till att vattnet hamnar i en lågpunkt där det kan samlas upp och att eventuell bräddning kan ske till mark snarare än dagvatten eller avlopp. Det bedöms inte föreligga någon direkt risk för förorening av *grundvattentäkt* vid utsläpp till recipient.

Generella brandrisker föreligger vid pappersmaskinen och för råvaran som används till pappersmassan (främst kambomull). Kambomullen är dock hårt packad under lagring vilket innebär en låg sannolikhet för antändning. Riskerna i tryckeriet med brand i lösningsmedel och tillhörande maskinpark har eliminerats i och med att tryckeriverksamheten upphört.

Brandcellsindelningen inom verksamhetens olika delar bedöms generellt vara god och tillräcklig. Motsvarande gäller för räddningstjänstens insatstid. Det bedöms därför osannolikt att storbränder uppkommer genom brandspridning. Risken för brand i kemikalier och material bedöms som låg utifrån påverkan på miljö och personer avseende värmestrålning och brandrökgaser. Sannolikheten för att omgivningsfaktorer ska kunna orsaka olyckor inom verksamhetsområdet bedöms vara låg, se avsnitt 15.2 i MKBn.

Den sammantagna bedömningen i miljörisikanalysen är att riskbilden för den ansökta verksamheten är låg och acceptabel under förutsättning att ett antal riskreducerande åtgärder tas i beaktning, se avsnitt 15.2 i MKBn. Åtgärderna rör kambomull, våtstyrkeadditiv och lim samt kontroll av säkerhetsbarriärer och legionella. Crane åtar sig att utföra dessa åtgärder såsom de redovisas i miljörisikanalysen (se avsnitt 4 nedan).

3.12 Tillåtlighetsfrågor

3.12.1 Allmänna hänsynsregler

Kunskapskravet

Crane tillverkar sedelpapper och har tryckt sedlar till kunder över hela världen. På området för den ansökta verksamheten har tillverkning av värdepapper bedrivits sedan 1750-talet. Crane förvärvade den aktuella verksamheten 2002 och har bedrivit den ända sedan dess. Crane har följaktligen långvarig och gedigen erfarenhet av den verksamhet som ansökan avser.

Crane arbetar kontinuerligt med att minska den miljöbelastning som verksamheten ger upphov till. bolaget har även en fastställd och dokumenterad fördelning av det organisatoriska ansvaret för de frågor som aktualiseras genom miljöbalken och speciallagstiftning. bolaget tillser även att dess personal får regelbunden fortbildning och kompetensutveckling. Crane har också rutiner för att fortlöpande kontrollera att drift- och kontrollutrustning hålls i gott skick. bolaget genomför även

systematiskt och regelbundet undersökningar och bedömningar av eventuella risker med verksamheten från miljö- och hälsosynpunkt.

Försiktighetsprincipen och teknikval

Crane tillämpar ett flertal försiktighetsmått för att uppfylla de krav som uppställs i det gällande tillståndet för verksamheten. Crane föreslår även ett antal ytterligare åtgärder för den ansökta verksamheten med syftet att förebygga, hindra och motverka att verksamheten medför skada på människors hälsa och miljön, se bl.a. villkorsförslagen nedan.

Crane eftersträvar vidare att använda den teknik som har så god effekt som möjligt och som samtidigt medför minsta möjliga påverkan på människors hälsa och miljön. Den ansökta verksamheten omfattas av industriutsläppsdirektivet varigenom kravet på Best Available Technique fastställs genom s.k. BREF-dokument. Ett BREF-dokumentet med BAT-slutsatser finns för massa, papper, och kartong. Crane omfattas dock inte av dessa BAT-slutsatser eftersom den ansökta verksamhetens produktion undantas (produktion av massa och papper från ettåriga växter). En jämförelse med de allmänna BAT-slutsatserna i BREF-dokument för massa, papper, och kartong har ändå gjorts. Slutsatsen av genomgången är att Cranes verksamhet i allt väsentligt är/kommer att vara i enlighet BAT-slutsatserna.

Produktvalsprincipen

Crane har fastställt omfattande rutiner för kemikaliehanteringen inom verksamheten för att tillse att gällande arbetsmiljö- och miljölagstiftning efterföljs. Detta innebär till exempel att jämförelser med mindre farliga produkter görs före inköp och användning av olika kemikalier. När ekonomiskt och funktionsmässigt jämförbara alternativ finns ska de mest miljö- och hälsovänliga produkterna väljas. Den som använder en kemisk produkt ska vidare se till att förvaring, användning och avfallshantering sker enligt föreskrivna regler. Produktsortimentet begränsas vidare genom målsättningen att för varje ny kemisk produkt som införs ska minst en annan tas bort.

Crane har en särskilt tillsatt kemikaliegrupp som granskar de kemiska produkter som används inom verksamheten. Kemikaliegruppen bedömer bland annat nya kemiska produkter utifrån miljö- och arbetsmiljösynpunkt. Kemikaliegruppen ansvarar även för att hantera och administrera kemikaliedatabasen EcoOnline. bolagets kemikaliesamordnare upprättar även årligen en kemikalielista.

Hushållnings- och kretsloppsprincipen

Crane hushållar i stor utsträckning med de råvaror och den energi som används inom verksamheten. I pappersproduktionen används till exempel kambomull, halvtyg och linters, som utgör restprodukter från textilindustrin, som fiberråvara. Vid pappersproduktionen återanvänds även utskottet från pappersmaskinerna för produktion av nytt papper. Normalt tas ca 600-700 ton papper tillbaka för produktion av nytt papper.

Genom planering av de olika kampanjerna i tillverkningsprocessen minskas även mängden utskott av papper och mängden överbliven massa. Crane återanvänder

även processvattnet till pappersmaskinerna som används för upplösning och spädning av pappersmassan. För några år sedan installerade även en membranreningsanläggning för framställning av matarvatten till pannorna i ångcentralen. Membranreningsanläggning har lett till att både vattenförbrukningen och kemikalieförbrukningen minskat.

Crane omfattas vidare av energieffektiviseringsdirektivet och verksamheten energikartläggs enligt lagen om energikartläggning i stora företag. I den senaste energikartläggningen har ett antal energieffektiviserande åtgärder föreslagits. Crane arbetar kontinuerligt med implementering av de energieffektiviseringsåtgärder som uppkommit vid kartläggningen av verksamheten.

Crane eftersträvar även att minska mängden avfall och de negativa effekterna av avfall. Det konventionella avfall som uppkommer i verksamheten skickas för återanvändning, materialåtervinning, energiåtervinning, eller i sista hand för deponering. Bedömningen är att endast 4 % av det konventionella avfallet deponeras. Farligt avfall lämnas till godkänd omhändertagare. Källsortering tillämpas för att dra nytta av och/eller minska miljöbelastningen av avfall och restprodukter som uppstår i verksamheten.

Lokaliseringsprincipen

Den ansökta verksamheten kommer att bedrivas i befintlig anläggning. Genom att den ansökta verksamheten kommer fortsätta att nyttja befintliga lokaler och utrustning är den tydligt knuten till den nuvarande lokaliseringen. Möjligheterna att omlokalisera produktionen är mycket begränsade och kostnaden för att flytta verksamheten och uppföra ny produktionsanläggning är så hög att det faller på orimlighetsrekvisitet. Mot denna bakgrund har inte alternativa lokaliseringar av verksamheten undersökts närmare.

Den ansökta verksamheten ligger inte inom detaljplanelagt område. Enligt kommuns översiktsplan prioriteras företag och aktörer med inriktningar inom miljö, hälsa och kreativa näringar samt nya företag som vill etablera sig i kommunen och befintliga Botkyrkaföretag som vill växa. Av kommunens översiktsplan framgår att ny bebyggelse i första hand planeras inom eller i direkt anslutning till befintlig stadsbygd. I målbilden för området 2040 gränsar Cranes anläggning till områden av medeltät och tät stadsbygd. Mestadels ligger dock Cranes anläggning på gles stadsbygd i målbilden.

Skälighetsprincipen

Cranes överväganden, skyddsåtgärder och förslag till försiktighetsmått har skett mot bakgrund av skälighetsregeln i 2 kap. 7 § miljöbalken och bedöms vara ekonomiskt rimliga med hänsyn till miljönyttan.

3.12.2 Miljömål

Sveriges riksdag har i särskilda beslut 1990 och 2005 bestämt att 16 miljö kvalitetsmål ska ange det tillstånd för den svenska miljön som miljöarbetet ska sikta mot. Den ansökta verksamheten bedöms inte påverka uppfyllandet av miljö kvalitets-

målen i någon märkbar utsträckning. De närmare bedömningarna för respektive miljö kvalitetsmål redovisas i avsnitt 16 i MKBn.

3.12.3 Miljö kvalitetsnormer

Den ansökta verksamheten bedöms inte bidra till att någon miljö kvalitetsnorm överskrids. De närmare bedömningarna för respektive miljö kvalitetsnorm redovisas i avsnitt 10-11 i MKBn.

3.12.4 Sevesolagstiftningen

Verksamheten omfattas inte av Sevesolagen och är inte heller utpekad som farlig verksamhet enligt 2 kap. 4 § lag (2003:778) om skydd mot olyckor.

3.12.5 Industriutsläppsdirektivet

Verksamheten omfattas Europarlamentets och Europeiska rådets direktiv 2010/75/EU om industriutsläpp och därmed även av industriutsläppsförordningen (2013:251). Till ansökan har därför enligt 22 kap. 1 § 1 st. p. 7 miljöbalken bifogats en statusrapport och jämförelse med för verksamheten helt eller delvis tillämplig BREF (BAT-Reference Document) göras, se avsnitt 14 i TBn.

3.13 Tidsplan

3.13.1 Igångsättningstid

Ett nytt tillstånd bör förenas med en bestämmelse om igångsättningstid, som bör bestämmas till två år.

3.13.2 Verkställighetsförordnande

Det tillstånd ansökan avser gäller i allt väsentligt den verksamhet som bedrivs i dag i enlighet med tidigare tillstånd. Då det nya tillståndet ställer högre krav på verksamhetsutövaren än tidigare beslut efter anmälan, ligger det i allas intresse att bolaget får ta i anspråk det nya tillståndet så snart som möjligt. Några intressen som skulle kunna lida men härav finns inte. För bolaget är det angeläget att kunna genomföra de förändringar och förbättringar som det nya tillståndet innebär.

3.14 Villkorsdiskussion; prøvotid

Processavloppsvatten

Processavloppsvattnet från verksamheten leds som redovisats inte till recipient utan till avloppsrening på Himmerfjärdsverket. Utgångspunkten för allt vatten som tas emot på avloppsreningsverk är att det ska uppfylla de krav som ställs i ABVA med tillägsbestämmelser. Avsikten är att bolaget genom avtal med Syvab i detalj ska reglera förutsättningarna för avledandet av avloppsvattnet och på så sätt säkerställa att de halter och kvantiteter av ingående substanser inte kan vålla skada i vare sig ledningsnät eller processen på avloppsreningsverket.

Buller

Bolaget har vid huvudförhandlingen föreslagit – i första hand – att frågan om slutliga villkor för buller skjuts upp under en prøvotid (se avsnitt 3.16.2 och 6.2 nedan).

3.15 Kontroll

Kontroll av verksamheten kommer, precis som är fallet idag, att ske i enlighet med förordningen (1998:901) om verksamhetsutövarens egenkontroll. Kontrollprogrammet kommer att utarbetas i samråd med tillsynsmyndigheten.

3.16 Villkorsförslag m.m.

Bolaget har föreslagit att mark- och miljödomstolen i första hand skjuter upp frågan om buller under en prøvotid om tre år från det att tillståndet tagits i anspråk (se avsnitt 3.16.2 nedan), och i andra hand att den frågan avgörs slutligt nu. Om mark- och miljödomstolen beslutar i enlighet med andrahandsyrkandet har bolaget presenterat ett förslag på slutligt villkor för buller som redovisas under avsnitt 3.16.1 nedan.

Bolaget har, som man slutligt angett sin talan, föreslagit slutliga villkor m.m. enligt följande.

3.16.1 Slutliga villkor

Villkor 1 (allmänt vilkor)

Om inte annat följer av övriga villkor ska verksamheten bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad sökanden har angivit i ansökningshandlingarna och i övrigt åtagit sig i ärendet.

Villkor 2 (buller)

Buller från verksamheten inklusive transporter inom verksamhetsområdet ska begränsas så att det inte ger upphov till högre ekvivalent ljudnivå utomhus vid bostäder *utanför bruksområdet* än:

- 50 dB (A) vardagar dagtid (kl. 06.00-18.00)
- 45 dB (A) kväll (kl. 18.00-22.00), lör, sön, helgdag (kl. 06.00-18.00)
- 40 dB (A) nattetid (kl. 22.00-06.00)

Buller ska vidare begränsas så att bidraget till den ekvivalenta ljudnivån vid bostäder *inom bruksområdet och inom den föreslagna detaljplanen för Tumba skog* inte överstiger:

- 45 dB(A) kl. 22.00-06.00
- 50 dB(A) övrig tid

Maximala ljudnivåer (LFmax > 55 dB (A)) bör inte förekomma nattetid (kl. 22.00-06.00) annat än vid enstaka tillfällen.

De angivna värdena ska kontrolleras genom närfältsmätning och beräkningar eller genom mätning vid berörda bostäder (immissionsmätning). Kontroll ska ske så

snart det har skett förändringar i verksamheten som kan medföra ökade bullernivåer eller när tillsynsmyndigheten anser att kontroll är befogad.

De av bolaget föreslagna bullerdämpande åtgärderna ska vara genomförda senast tre år efter att tillståndet tagits i anspråk, vid vilken tidpunkt även ovan angivna bullervillkor ska börja gälla. Fram till dess ska bullervillkor enligt tidigare tillstånd gälla.

Villkor 3 (utsläpp av processavloppsvatten)

Processavloppsvatten ska avledas till det allmänna avloppsnätet för behandling i Syvab:s avloppsreningsverk vid Himmerfjärden.

Crane åtar sig att vid den tidpunkt då mängden egenblekt fiberråvara överstiger 4500 ton/år ha installerat utrustning för fiberavskiljning för totalavloppet.

Det avledda processavloppsvattnet och föroreningsmängderna till Himmerfjärdsverket ska begränsas till följande värden:

Årsmedelvärde (får ej överskridas)	
Flöde	6000 m ³ /d
COD	3000 kg/d
Suspenderande ämnen, utan fiberavskiljning	1900 kg/d
Suspenderande ämnen, med fiberavskiljning	600 kg/d att börja gälla 3 månader efter idrifttagning av ny utrustning.

Proverna ska tas ut flödessturt och analyser ska utföras på veckosamlingsprov för COD samt ett dygnssamlingsprov för suspenderade ämnen. Analyserna ska ske med analysmetod enligt Svensk Standard eller med jämförbar metod.

Villkor 4 (kemikalier m.m.)

Alla kemiska produkter och farligt avfall ska hanteras och förvaras väl uppmärkta och på ett sådant sätt att risken för förorening av mark och vatten minimeras.

För kemiska produkter och farligt avfall som förvaras utomhus ska följande gälla. Förvaring ska ske invallat på ett för produkten beständigt och tätt underlag. Uppsamlingsvolymen ska minst motsvara den största behållarens volym plus 10 % av summan av övriga behållares volym. Skydd ska finnas för påkörning. Invallningar ska vara skyddade mot nederbörd. Förorenat vatten från invallning ska tas omhand som farligt avfall. Absorptionsmedel för omhändertagande av spill ska finnas lätt tillgängligt.

Villkor 5 (energibesparing)

Bolaget ska i syfte att hushålla med energi utforma och löpande optimera energi-användningen i verksamheten inklusive arbeta för att övergå till förnyelsebara energikällor. Energiaspekten ska beaktas vid t.ex. val av pumpar, fläktar och annan utrustning samt vid översyn av underhålls- och drifrutiner för verksamheten. De utredningar och åtgärder som vidtagits under året ska framgå av miljörapporten.

Villkor 6 (kontrollprogram)

Ett aktuellt kontrollprogram för verksamheten ska finnas. Programmet ska ange hur anläggningen ska kontrolleras. Ett förslag till nytt kontrollprogram ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast tre (3) månader efter att tillståndsbeslutet tagits i anspråk.

Kontrollprogrammet ska bl.a. innehålla provtagningspunkter, mätmetoder, mätfrekvens och utvärderingsmetod för vad som regleras som villkor i denna dom liksom uppföljning av reningsanläggningarnas funktion och kontroll av vad som i övrigt följer av miljöbalken och dess följdförfattningar i tillämpliga delar.

Kontrollprogrammet ska löpande uppdateras för att återspegla förändringar i verksamheten.

Villkor 7 (avslutningsvillkor)

Om verksamheten helt eller delvis upphör ska bolaget senast sex (6) månader innan avvecklingen påbörjas ge in en plan avseende omhändertagande av eventuella lagrade kemiska produkter och avfall samt efterbehandling av föroreningar som verksamheten kan ha gett upphov till.

Villkor 8 (ianspråktagande)

Bolaget ska, innan så sker, meddela tillsynsmyndigheten den tidpunkt då tillståndet tas i anspråk.

3.16.2 Prövotidsförfarande

Som utredningsvillkor har bolaget föreslagit följande.

U1. Under prövotiden ska bolaget enligt lämplig metod utreda det buller som verksamheten kan förväntas ge upphov till vid näraliggande bostäder samt på vilket sätt bullerdämpande åtgärder kan avskärma eller på annat sätt nedbringa buller från verksamheten i förhållande till näraliggande bebyggelse.

Den utredning som bolaget utför under prövotiden ska ligga till grund för möjliga skyddsåtgärder och kostnaderna för dessa. Utredningen ska belysa konsekvenserna för verksamheten att tillämpa Naturvårdsverkets riktlinjer för externt industribuller.

Redovisningen av utredningen samt förslag till slutliga villkor för buller ska senast vid prövotidens slut ges in till tillståndsmyndigheten.

Som provisorisk föreskrift, att gälla under prövotiden eller till dess annat bestäms, har bolaget föreslagit följande.

P1. Buller från anläggningen ska under prövotiden begränsas så att bidraget till den ekvivalenta ljudnivån inte överstiger

- 55 dB (A) vardagar dagtid (kl. 06.00-18.00)
- 50 dB (A) kväll (kl. 18.00-22.00), lör, sön, helgdag (kl. 06.00-18.00)
- 45 dB (A) nattetid (kl. 22.00-06.00)

vid bostäder *utanför bruksområdet*, samt

- 50 dB(A) kl. 22.00-06.00
- 55 dB(A) övrig tid

vid bostäder *inom bruksområdet*.

4. ÅTAGANDEN

I ansökan har bolaget gjort åtaganden som gäller den ansökta verksamheten. Under beredningen av ansökan hos mark- och miljödomstolen och vid huvudförhandlingen har bolaget gjort ytterligare åtaganden. Den lista på åtaganden som redovisas i detta avsnitt är inte uttömmande, ytterligare åtaganden kan finnas i aktmaterialet.

Crane har åtagit sig bl.a. följande.

Buller

1. Bolaget åtar sig att kontinuerligt under provotiden utföra de bullerbegränsande åtgärder som krävs för att uppfylla de villkor som bolaget föreslår vid provotidens utgång.

Utsläpp av processavloppsvatten

2. Bolaget åtar sig att undersöka möjligheten att vid systemrengöring separera den mest förorenade delen av tvättvattnet och eventuellt alternativt omhändertagande av detta.

3. Bolaget åtar sig att internanalysera suspenderande ämnen på dygns (helg)-samlingsprov.

4. Bolaget åtar sig att analysera relevanta metaller som månadssamlingsprov.

5. Bolaget åtar sig att meddela tillsynsmyndigheten och Syvab snarast möjligt vid tillfällena med onormala utsläpp.

6. Bolaget åtar sig att ta prover för analys vid tillfällena med onormala utsläpp.

7. Bolaget åtar sig att kartlägga dagvattenssystemet, inklusive anslutningar till Tumbaån.

8. Bolaget åtar sig att följa de riktlinjer för utsläpp av avloppsvatten från industrier och andra verksamheter som vid var tid gäller för verksamheter anslutna till Syvab och va-huvudmannen.

9. Crane åtar sig att vid den tidpunkt då mängden egenblekt fiberråvara överstiger 4500 ton/år ha installerat utrustning för fiberavskiljning för totalavloppet.

Mängdvillkoret avser torr råvara innan bearbetning för papperstillverkning påbörjats.

10. Bolaget åtar sig att, när fiberavskiljningsutrustningen installerats, antingen skicka avskilt fiberslam till förbränning för energiåtervinning eller i möjligaste mån återföra fiberslammet till verksamheten.

Kemikalier m.m.

11. Bolaget åtar sig att bifoga en kemikalielista till miljörapporten.

12. Bolaget åtar sig att till syvab och va-huvudmannen redovisa vilka biocider som används samt markera kemikalier med faroklass som anger risk för toxicitet för vattenlevande organismer.

13. Bolaget åtar sig att inte ta in kemikalier i verksamheten som strider mot produktvalsprincipen och bolagets rutiner för utbyte av kemikalier.

Energibesparing

14. Bolaget åtar sig att, vid avveckling av oljepannor, övergå till fossilfria energikällor.

15. Bolaget åtar sig att leva upp till de krav som ställs i förordning (2018:471) om medelstora förbränningsanläggningar.

Risk och säkerhet

16. Bolaget åtar sig att beakta ett antal åtgärder som rör kambomull, våtstyrkeadditiv och lim samt kontroll av säkerhetsbarriärer och legionella (jfr MKBn, avsnitt 15.2), allt enligt följande.

- Kambomull
  - Regelbunden städning och att dammlager som bildats till följd av spill/hantering städas bort inom samma skift. Detta för att minska risken för dammexplosioner som primäreffekt och för brand som sekundäreffekt.
- Kymene (våtstyrkemedel)
  - Genomför test av miljöfarlighet avseende använd koncentration av ämnet
  - Överväg installation av överfyllningsskydd i lagertanker alt. försegla närliggande avlopp till lagertankarna
- Kontrollera funktionalitet på exempelvis pH-mätare, nivåmätare, pumpar och andra komponenter som utgör en del i en säkerhetsbarriär. Särskilt viktigt att kontrollera efter elavbrott och kalibrering för att säkerställa funktionen.
- Lim med reproduktionstoxisk delsubstans ska enligt REACH/PRIO-listan ersättas med bättre alternativ.
- Överväg att brunnstättingar i normalfallet ska vara applicerade över avlopp/brunnar.
- Legionella
  - Inventera var stillastående vattenmängder kan finnas.
  - Särskild uppmärksamhet avseende risk för tillväxt av legionella vid avställningar/driftstopp.
  - Regelbundna provtagningar och mätningar av legionella.

17. Bolaget åtar sig att utföra ett antal åtgärder som ytterligare skulle stärka förmågan att hantera kontaminerat släckvatten vid storskalig brand (jfr MKBn, avsnitt 15.2), allt enligt följande.

- Säkerställ möjligheter att täta brunnar till dagvattenledningar.
- Lägga in hantering av släckvatten som en faktor i vid samövning med den lokala räddningstjänsten.
- En installation av sprinkler inom produktionsytor övervägs redan idag av andra skäl. Detta vore även fördelaktigt ur ett släckvattenperspektiv. Släckvattenmängden skulle då troligtvis begränsas till den lokalt aktiverade sprinklern istället för framräknade värden på räddningstjänstens brandvattenbehov. Hanteringen bedöms dock som acceptabel även utan sprinkler.

Övrigt

18. Bolaget åtar sig att föra en dialog med berörda myndigheter angående åtgärder som kan gynna vandringsmöjligheter i Tumbaån.

5. INKOMNA SYNPUNKTER

5.1 Länsstyrelsen i Stockholms län

Länsstyrelsen har i samrådet framfört att ansökans miljökonsekvensbeskrivning ”särskilt ska beakta utsläpp till vatten, ytvatten samt avloppsvatten, av metaller, svårnedbrytbara ämnen, näringsämnen och organiskt material”. Länsstyrelsen konstaterar att det inte fullt ut framgår hur bolagets utsläpp av backspolvatten och dagvatten påverkar ytvattenförekomsten Tumbaån.

Länsstyrelsen bedömer att bolaget bör utveckla verksamhetens påverkan av utsläpp av backspolvatten och dagvatten på miljökvalitetsnormerna för ytvattenförekomsten Tumbaån. Särskilt bör bolagets utsläpp av kvicksilver och PFOS tydliggöras. För dessa ämnen finns gränsvärden som överskrids för ån idag och därmed saknas utsläppsutrymme för ämnena. För kvicksilver råder dock undantag för att innehålla gränsvärdet inom kemisk status. Dock får utsläpp av kvicksilver inte öka i vattenförekomsten på grund av bolagets verksamhet.

Länsstyrelsen bedömer även att bolaget bör redogöra för vilka försiktighetsåtgärder som har och kommer att genomföras för att minska risken att utgående dagvatten till recipient är förorenat och då särskilt vid spill av kemikalier från verksamheten och av släck- och kylvatten vid en eventuell brand. Redovisningen bör även beskriva hur ett större spill av kemikalier eller släck- och kylvatten kan samlas in och omhändertas så att detta inte når recipienten.

5.2 Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Botkyrka kommun

Inledning

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har det operativa tillsynsansvaret för den miljöfarliga verksamhet som Crane AB bedriver vid anläggningen.

Buller

Miljö- och hälsoskydds nämnden anser att de ljudnivåer som anges i Naturvårdsverkets vägledning om industri- och annat verksamhetsbuller (rapport 6538) bör fungera som utgångspunkt när villkor avseende buller ska fastslås för verksamheten. För det fall det anses orimligt att uppfylla dessa ljudnivåer vid de närmast belägna bostadshusen kan mindre stränga villkor beslutas vid en rimlighetsavvägning i enlighet med 2 kap. 7 § miljöbalken.

Nämnden utesluter inte att det kan anses vara skäligt att besluta om mindre långtgående villkor gällande bullernivåer vid de närmast belägna bostadshusen. Nämnden anser dock inte att det faktum att ett bostadshus ligger inom det historiska bruksområdet per automatik ska innebära att mindre stränga bullervillkor ska gälla, vilket skulle bli följden med bolagets villkorsförslag. Bedömningen av inom vilket område mindre stränga bullervillkor eventuellt kan tillåtas bör istället göras utifrån en rimlighetsavvägning, som anförts ovan.

Bolaget har i motiveringen till de föreslagna villkoren skrivit att "av genomförd bullerutredning kan ... konstateras att Naturvårdsverkets riktvärden inte med rimliga åtgärder kan innehållas för dessa bostäder [bostäder inom bruksområdet]". De åtgärdsförslag som redovisas i ansökan (bilaga B 13:2) är dock framtagna som en bedömning av vilka åtgärder som krävs för att uppnå de bullernivåer nattetid som bolaget har föreslagit ska gälla som villkor för verksamheten. Någon utredning kring vilka andra åtgärder som kan vara möjliga för att sänka ljudnivåerna ytterligare vid de närmast belägna bostadshusen har inte presenterats. Underlaget för att dra den slutsats som bolaget har gjort i villkorsmotiveringen tycks därför vara bristfälligt.

När villkor gällande buller fastställs är det viktigt att det av villkoret tydligt framgår inom vilket område eventuellt högre ljudnivåer tillåts, genom karta eller på annat sätt. Att detta framgår tydligt är av vikt både för bolaget, för kringboende och för tillsynsmyndigheten.

Miljö- och hälsoskydds nämnden vill i sammanhanget uppmärksamma att kommunen har beslutat om en detaljplan för ett område söder om järnvägen och KP Arnoldssons väg. Detaljplanen har inte vunnit laga kraft och handläggs för närvarande av Mark- och miljööverdomstolen, som har beslutat att ge prövningstillstånd.

Detaljplanen syftar till att möjliggöra bostadsbebyggelse i Tumba skog. Det har i detaljplanen bland annat planerats för flerfamiljshus omedelbart söder om KP Arnoldssons väg, som närmast ca 70 meter från pappersbruksbyggnaden där Crane AB bedriver verksamhet. Om planen vinner laga kraft och bostäder uppförs i enlighet med planen så kan detta medföra att bolaget behöver vidta ytterligare åtgärder för att klara att uppfylla bullervillkoret mot dessa nya bostäder.

Av planbeskrivningen framgår att detaljplanearbetet påbörjades före den 2 januari 2015. Enligt Naturvårdsverkets vägledning om industri och annat verksamhetsbuller så är därför de riktvärden som anges i den vägledningen tillämpliga. Nämnden anser

därför att Naturvårdsverkets riktvärden, snarare än Boverkets riktvärden, bör utgöra utgångspunkt vid fastställande av villkor avseende buller vid eventuellt tillkommande bebyggelse. Om domstolen vid en rimlighetsavvägning i enlighet med 2 kap. 7 § miljöbalken överväger att besluta om mindre långtgående villkor gällande bullernivåer, så anser nämnden att det är viktigt att den samlade bullersituationen vid de planerade bostadsbyggnaderna närmast pappersbruket beaktas. Detta eftersom bostäderna också kommer att utsättas för trafikbuller från vägen och järnvägen som ligger mellan pappersbruket och den planerade bebyggelsen. Planbeskrivningen tillhörande detaljplanen för Tumba skog anger att den ekvivalenta ljudnivån avseende trafikbuller vid bostadshusens fasader mot järnvägen och K P Arnoldssons väg blir ca 60 dB(A).

Om domstolen väljer att föreskriva villkor avseende buller vid bostadshus inom bruksområdet i enlighet med bolagets förslag, så anser nämnden att villkoret inte bör omfatta hela det historiska bruksområdet. Nämnden ser inte någon anledning till att mindre stränga bullervillkor ska gälla vid samtliga bostäder inom det historiska bruksområdet, när genomförda bullerutredningar visar att det endast är vid de bostadshus som ligger allra närmast pappersbruket som det finns svårigheter att leva upp till Naturvårdsverkets riktvärden för natt.

Utsläpp av processavloppsvatten m.m.

Nämnden ser positivt på bolagets åtagande att installera utrustning för fiberavskiljning för totalavloppet och anser att det är rimligt att det genomförs senast i samband med att mängden kambomull i bomullsberedningen överstiger den siffra som anges i villkorsförslaget.

Nämnden kan inte se att bolaget i ansökningshandlingarna har motiverat varför man i villkorsförslaget inte föreslår utsläppsvärden för enskilt dygn respektive månadsmedelvärde, såsom villkoret i nuvarande tillstånd är utformat. Man har däremot angett att avsikten är att reglera förutsättningarna för avledande av avloppsvatten genom avtal med Syvab.

Av inlämnade miljörapporter framgår att riktvärdet för enskilt dygn har överskridits vid enstaka tillfällen avseende COD och suspenderade ämnen de senaste fyra åren, medan månads- och årsmedelvärdena har innehållits. Nämnden har ingen uppfattning kring om dygns- och månadsmedelvärden behöver föreskrivas genom villkor i tillståndet, men anser att det är viktigt att VA-huvudmannen (VA-avdelningen i Botkyrka kommun) tillsammans med Syvab ges tillfälle att uttala sig i frågan inom ramen för tillståndsprocessen.

Energibesparing

Mot bakgrund av kravet i 2 kap. 5 § miljöbalken på att förnybara energikällor ska användas i första hand anser nämnden att bolagets villkorsförslag bör kunna skärpas av domstolen i den del som avser förnybara energikällor, med inriktningen att ångproduktion med hjälp av fossil olja ska fasas ut och ersättas med ett förnybart alternativ. Ett minimikrav i tillståndet bör enligt nämndens mening vara att bolaget åläggs att inom viss tid utreda olika alternativ till den ångproduktion som idag sker med olja, och att redovisa utredningen till domstolen eller tillsynsmyndigheten.

Nämnden uppskattar bolagets åtagande att se över möjligheten att övergå till förnybara alternativ när de oljeeldade pannorna behöver bytas ut. Men för den större pannan är det dock, utifrån vad bolaget har angett, lite oklart hur lång den kvarvarande livslängden är. Eftersom tidsramen för ett utbyte är osäker, och bolagets åtagande dessutom är ganska fritt för tolkning, så anser nämnden fortsatt att ett skarpt krav på utredningar av konkreta alternativ till ångproduktion med hjälp av olja vore motiverat. Även om ångproduktionen från olja procentuellt sett är liten i förhållande till den totala ångproduktionen, så kan inte oljeanvändningen anses vara obetydlig, enligt nämndens mening. Ett krav i tillståndet på utredning av förnybara alternativ för ångproduktionen får därmed anses vara skäligt och miljömässigt motiverat.

Miljö kvalitetsnormer för Tumbaån och Tullingesjön

Även om verksamhetens vattendom inte tas upp i denna tillståndsprövning, är tillståndet förknippat med vattendomen eftersom råvatten hämtas från Kvarnsjön och Tullingesjön. Miljö- och hälsoskyddsnämnden vill uppmärksamma det faktum att Tumbaån inte klarar god ekologisk status bland annat på grund av bristande kontinuitet, det vill säga vandringshinder för vattenlevande organismer, som bland annat orsakas av dämnet vid Kvarnsjön. Dämnet i Kvarnsjöns utlopp utgör ett definitivt hinder för fisk att ta sig upp i Kvarnsjön. Sannolikt finns även hinder nedströms där ån blir kulverterad i parken inom verksamhetsområdet.

Botkyrka kommun arbetar aktivt med att försöka nå miljö kvalitetsnormerna för kommunens vatten. Ett av dessa vatten är Tumbaån. En förstudie har tagits fram som syftar till att finna åtgärder för att eliminera vandringshinder och minska belastningen av framför allt förorenat dagvatten. Området som förstudien omfattar ligger nedströms bolagets verksamhetsområde och utgörs av centrala Tumba, norr om järnvägen; mellan Tumbavägen och Hågelbyleden. Förstudien föreslår bland annat att ån, som idag är kulverterad på sträckan, lyfts upp till ytan och att dagvattendammar anläggs för att rena tillkommande dagvatten. Detta skulle möjliggöra för fisk att ta sig högre upp i ån och minska belastningen av föroreningar.

Men för att klara miljö kvalitetsnormerna (ekologisk status) för Tumbaån måste även vandringshinder uppströms centrala Tumba åtgärdas. Framför allt dämnet vid Kvarnsjöns utlopp som bolaget ansvarar för. Miljö- och hälsoskyddsnämnden ser därför gärna att Crane AB låter ompröva vattendomen så att vandringshinder elimineras. För att vattenflödet ska vara så naturligt som möjligt bör även uttagen av råvatten i Kvarnsjön upphöra. Allt vatten bör istället kunna hämtas från Tullingesjön, vilket redan idag sker vid vissa förhållanden. Tullingesjön står i direkt hydrologisk kontakt med de stora vattenmängder som finns i Mälaren, och är därmed betydligt mer okänslig för vattenuttag.

Med anledning av utsläpp av backspolvatten och dagvatten från området slår miljökonsekvensbeskrivningen fast (utan att presentera några belastningsberäkningar) att ingen påverkan kommer att ske på vattenskyddsområdet Tullinge. Påverkan sker naturligtvis redan idag om det släpps ut orenat dagvatten, däremot blir

det eventuellt ingen förändring av belastningen. Det skrivs ingenting om utsläppens påverkan på vattenförekomsten Tumbaån-nedströms Uttran (eller på vattenförekomsten Tullingesjön), och möjligheten att följa miljö kvalitetsnormerna i Tumbaån som idag har måttlig status, bl.a. med avseende på näringsämnen. Botkyrka kommun arbetar, som tidigare nämnts, med att minska belastningen av förorenat dagvatten på kommunens vattenförekomster. Det gäller även dagvatten från befintliga bebyggda områden. För att bidra till att miljö kvalitetsnormerna följs anser nämnden att bolaget bör åläggas att utreda hur de kan rena orenat dagvatten innan det leds till Tumbaån.

Verksamhetskoder och BAT-slutsatser

I ansökan anges att verksamheten omfattas av bland annat verksamhetskod 21.30-i enligt miljöprövningsförordningen (2013:251). Denna kod avser framställning av papper, papp eller kartong. Bolaget har i ansökan inte angett att den ansökta verksamheten omfattar verksamhetskoden 21.104, "anläggning för framställning i industriell skala av pappersmassa av trä, returfiber eller andra fibrösa material". Nämnden bedömer att verksamheten definitionsmässigt bör kunna omfattas av även denna verksamhetskod.

Bolaget har i ansökan angett att de inte omfattas av BAT-slutsatserna för produktion av massa, papper och kartong eftersom det finns ett undantag som anger att BAT-slutsatserna inte omfattar produktion av pappersmassa från icke-träbaserat fibröst material (t.ex. massa från ettåriga växter). Om man läser undantaget bokstavligen står det dock inget om att produktion av papper med sådan massa skulle omfattas av undantaget.

Om BAT-slutsatserna för massa, papper och kartong med detta resonemang skulle gälla för verksamheten så skulle visserligen de specifika slutsatserna som gäller särskilda typer av produktion inom branschen knappast vara aktuella för verksamheten. Däremot skulle Crane AB:s verksamhet omfattas av flera av de generella BAT-slutsatserna, som bland annat berör miljöledningssystem, energiförbrukning och energieffektivitet. Huruvida verksamheten omfattas av BAT-slutsatser eller inte får också betydelse för om och när vissa bestämmelser i industriutsläppsförordningen (2013:250) ska tillämpas.

Mot bakgrund av ovanstående anser miljö- och hälsoskyddsnämnden att bolaget tydligare behöver motivera sitt ställningstagande att de inte omfattas av BAT-slutsatserna. För den fortsatta tillsynen skulle ett ställningstagande i frågan från mark- och miljödomstolen vara värdefullt för nämnden.

5.3 Syvab m.fl.

Syvab och Botkyrka kommun, Tekniska förvaltningens VA-avdelning (i fortsättningen va-huvudmannen) har anfört i huvudsak följande.

Inledning

För att kunna möta dagens och framtida kvalitetskrav i recipienter och på restprodukter arbetar Syvab och anslutna kommuner proaktivt vid källorna med att minska mängden spårelement och andra oönskade ämnen som spolats ut med avloppsvattnet och leds till reningsverken från hushåll, service och industrier. Detta arbete, av VA-branschen kallat *Uppströmsarbete*, är ett sätt för svenska reningsverk och VA-huvudmän att arbeta för att nå riksdagens miljömål Giftfri miljö, Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt för ett hållbart kretslopp. Uppströmsarbetet är viktigt för att hindra störningar i de biologiska reningsprocesserna, förbättra arbetsmiljön, minska behovet av nya reningssteg och reducera energiförbrukningen samt minimera föroreningarna till såväl recipient som slam.

Fastighetsägare och verksamheter som är anslutna får inte använda en allmän VA-anläggning på ett sätt som innebär att avloppet tillförs ämnen som kan inverka skadligt på anläggningens funktion eller att huvudmannen får svårt att uppfylla de krav som ställs på VA-anläggningen (se 21 § lagen om allmänna vattentjänster). Specifika/enskilda verksamheter som bidrar med metaller eller främmande ämnen till avloppet benämns i uppströmsarbetet som punktkällor. Dessa verksamheter måste själva ta ansvar för att minska metallmängderna i sitt avloppsvatten för att inte försvåra för VA-huvudmannen. För andra källor till metaller som till exempel hushåll, dagvatten eller reningsverkets egna fällningskemikalier bedrivs andra typer av uppströmsinsatser som information till hushåll, reinvestering av ledningsnät och ökade kvalitetskrav på fällningskemikalier.

Underlagsmaterialet

I ansökan saknas det en utvärdering av om processvatten är tillräckligt rent för att släppas direkt till recipient i stället för till Himmerfjärdsverket (framgår av samrådsredogörelsen, Bilaga C i ansökan).

I ansökan bilaga A 9:1 "Utsläpp till vatten från anläggningen i Tumba" använder sig rapportskrivaren (ÅF-Infrastructure AB) av schablonvärden ur Naturvårdsverkets rapport "Vad innehåller avloppsvatten?" från 1995 för bedömning av om bolagets processvatten kan sägas motsvara hushållsavloppskvalitet. Rapport publicerades för 24 år sedan. Idag finns betydligt mer aktuella uppgifter avseende hushållspillvattenkvalitet vilka med fördel skulle ha använts för att ge en mer rättvis bild av om bolagets processvatten kan jämföras med ett hushållspillvatten.

Krav på utsläpp av processavloppsvatten

Genomförda utredningar av källor till olika metaller i inkommande avloppsvatten till Himmerfjärdsverket visar att Crane är den största punktkällan av de A- och B-verksamheter som är anslutna till avloppsreningsverket för bland annat kadmium, nickel och koppar samt näst störst avseende zink. Därför vidhåller Syvab och Tekniska förvaltningen/VA-avdelning, Botkyrka kommun följande yrkanden:

- Bolaget ska ha kontinuerlig flödesmätning samt analysera följande parametrar för normalt utsläpp till Himmerfjärdsverket samt vid fiberutsläpp (framgår av Bilaga C 3 i ansökan).
  - BOD7 (dygnsprov/vecka)
  - COD (veckosamlingsprov)

- Suspenderade ämnen (veckosamlingsprov)
- Cu, Zn, Ni, Pb, Cd, Cr, Hg, Ag (månadssamlingsprov)
- Nitrifikationshämmande ämnen vid 20 respektive 40 % inblandning (1 veckoprov/kvartal)
- Bolaget ska redovisa skillnaderna vid fiberutsläpp jämfört med normala förhållanden avseende ovanstående parametrar (framgår av samrådsredogörelsen, Bilaga C i ansökan).
- Utsläpp till Himmerfjärdsverket ska hålla minst den kvalitet som anges i den senaste utgåva av Svenskt Vattens "P95 råd vid mottagande av avloppsvatten från industri och annan verksamhet". Detta gäller särskilt kadmium, koppar, nickel och zink (framgår av samrådsredogörelsen, Bilaga C i ansökan) samt silver.
- Utsläpp som är av sämre kvalitet än verksamhetens ordinarie utsläppskrav får inte ske utan att diskussion först förs med Syvab och Tekniska förvaltningen/VA-avdelningen Botkyrka kommun. Detta gäller även ämnen som inte regleras i halt i P95 såsom exempelvis BOD, COD och suspenderade ämnen. Syvab anser även att anledningen till de stora mängder bly, krom och kvicksilver som släppts från verksamheten vissa år ska uppmärksammas (framgår av samrådsredogörelsen, Bilaga C i ansökan).
- Bolaget ska i sin kemikalieförteckning redovisa huruvida ämnen är biocider eller verkar som nitrifikationshämmande (framgår av samrådsredogörelsen, Bilaga C i ansökan).

Syvab och va-huvudmannen ställer sig positiva till bolagets förslag till införandet av en flotationsanläggning vilken kan vara en del av en lösning till att minska bolagets metallutsläpp till Himmerfjärdsverket.

6. BEMÖTANDE

6.1 Länsstyrelsen i Stockholms län

Backspolvatten

I Bilaga A 9:1 till TBn redogörs för rening av råvatten och hantering av slam och backspolvatten. I reningen tillförs en aluminiumbaserad fällningskemikale som flockar ut de ämnen i råvattnet (som härrör från Kvarnsjön) som kan påverka papperskvaliteten. Det slam som uppstår avskiljs i en flotation, varifrån avskilt slam leds till Syvab via processavloppet. De små restflockar som finns kvar i vattnet filtreras därefter bort i ett sandfilter, varefter det renade vattnet kan användas i produktionen. Sandfiltren sköljs periodvis genom så kallad backspolning, och det är detta backspolvatten som sedan avleds till Tumbaån. Beräkningen av utsläppet baseras på analyser utförda under maj 2018 (se MKBn s. 43).

De föroreningar som avskiljs i råvattenreningen härrör från Kvarnsjön, och huvuddelen leds således via avskilt flotationsslamm till Syvab. Man kan därför säga att Cranes råvattenrening egentligen minskar belastningen på Tumbaån eftersom huvuddelen av de avskilda föroreningarna i råvattnet, vilka härrör från Kvarnsjön, leds till Syvab. Av denna anledning har eventuella miljökonsekvenser av

backspolvattnet på Tumbaån inte tagits upp i MKBn. Det är dessutom inte ovanligt att avskilt slam från rening av råvatten och dricksvatten leds tillbaka till recipient.

PFOS

PFOS hanteras inte inom tillverkningsprocessen hos Crane. Det finns heller ingen vetenskap om några historiska tillbud vid Crane med exempelvis skumsläckningsmedel som skulle kunnat medföra utsläpp av PFOS.

Enligt VISS finns enstaka analyser av PFOS från 2015, dels uppströms Crane i sjön Uttran, dels nedströms Crane i Tumbaån. Kvarnsjön, varifrån Crane tar sitt råvatten ingår som en del i vattenförekomsten Uttran. Enligt den underliggande rapport som VISS hänvisar till anges PFOS-halten i Uttran till 0,0043 mikrogram per liter och i Tumbaån till 0,002 mikrogram per liter. Det finns därmed inte något som tyder på att halterna i inkommande råvatten skulle vara förhöjda, och därmed inte heller i backspolvattnet som ju utgörs av råvatten som använts till att skölja ur sandfiltren. Det saknas därför anledning att tro att Crane bidrar med något tillskott av PFOS till Tumbaån.

Kvicksilver

Vad gäller kvicksilver finns månatliga analyser av utgående processavloppsvatten till Syvab där samtliga analyser de senaste åren understiger analysens rapporteringsgräns. Det finns därmed inget som tyder på att halterna i inkommande råvatten skulle vara förhöjda. För vattenförekomsten gäller dock mindre stränga krav för bl.a. kvicksilver för att uppnå god kemisk ytvattenstatus, men orsaken till detta är en nationell klassificering som gjorts av Vattenmyndigheterna vad gäller halten kvicksilver i biota och är ett generellt fenomen för Sveriges ytvattenförekomster på grund av långtida atmosfärisk deposition. Det finns således inga analyser av kvicksilver i vattenförekomsten som klassificeringen baseras på.

Dagvatten

Dagvatten från fabriksområdet uppkommer endast från asfalterade vägar och tak, där tak utgör majoriteten av de hårdgjorda ytorna. Rutiner finns vad gäller lagring av kemiska produkter som anger att lagring ska ske under tak. Detta innebär att ingen hantering sker på området som skulle kunna generera ett mer än vanligt försmutsat regnvatten. Dessutom finns en parkeringsyta för personbilar utanför området, av vilken ungefär halva ytan är grusad och därmed inte bidrar till dagvatten i någon större utsträckning. Inne på området sker en del tung fordons trafik men jämfört med omkringliggande större genomfartsvägar i området är antalet begränsat.

Tumbaån leds kulverterad under hela fabriksområdet och dagvattnet leds via ett antal ledningar direkt till ån i flera positioner, vilket gör det svårt att ta ut prover på det vattnet som tillförs ån. Dessutom är det svårt att ta ut representativa prover på dagvatten, eftersom mängder och sammansättning är starkt beroende av nederbörd och även av tidpunkt respektive längd och intensitet för senaste regn- och snöperioden.

Inom Crane pågår sedan tidigare ett arbete med att täta brunnar såväl inne i fabrik som utanför för att minska risken för spill till ån. De rutiner som finns med tätningar på dagvattenbrunnar underlättar uppsamling av eventuellt spill och släckvatten.

Ledningssystemet i bruksområdet är gammalt och komplext och har som tidigare nämnts flera anslutningar till Tumbaån. Ett omfattande arbete med kartläggning av status av brukets dagvattensystem pågår sedan våren 2019. I arbetet ingår filmning av samtliga system och uppdatering av ritningar. Utifrån denna kartläggning kommer Crane kunna skapa ett uppdaterat underlag för hur dagvattenledningar är dragna, ledningarnas skick, exakta anslutningspunkter till Tumbaån, etc. och därigenom även kunna ta fram ett underlag för en diskussion om hur dagvatten skulle kunna hanteras i framtiden via exempelvis avstängningsanordningar. Industriområdet är dock litet och möjliggör inte anläggning av dagvattendammar eller andra system för uppsamling av större regnvattenmängder.

Försiktighetsåtgärder

Vad gäller försiktighetsåtgärder arbetar Crane fortlöpande för att minska riskerna för miljöpåverkan genom att upprätta rutiner för att förebygga och hantera spill vid ett eventuellt tillbud eller olycka, installation av andra riskreducerande åtgärder samt genom att reducera miljöpåverkande kemikalier.

Följande riskreducerande åtgärder har vidtagits:

- Fortlöpande arbete för riskbedömning och i förekommande fall lämpligt utbyte av kemikalier för bättre alternativ. Ett bättre alternativ till det lim som nu används i produktionen av papper har exempelvis tagits fram och ska fasas in i produktionen.
- Nitrifikationstest har utförts för 5 kemikalier under 2018 och nya tester genomförs i samråd med kommunen och Syvab för att utreda kemikaliernas miljörisker bland annat vid worst case scenario med utsläpp.
- Rutin finns för städning av maskiner och ytor där kambomull bereds i processen, vilket minskar risk för dammexplosion och brand.
- Kontroller av utrustning och mätare genomförs rutinmässigt och vid behov, exempelvis efter ett strömavbrott, för att säkerställa funktionaliteten.
- Rutin och medel för hantering av olja- och kemikaliespill på mark genom uppsamling med absorberingsmedel finns. Vid större läckor eller utsläpp till mark finns även rutin och medel för att täcka över dagvattenbrunnar med täcklock för att minimera risken för att kemikalier kan nå dagvattennätet.
- Hantering av släckvatten har lagts till som ett moment vid samövning med räddningstjänsten. Det planeras även för att i samråd med räddningstjänsten komplettera insatsplanerna med karta och annan information om dagvattenbrunnar på verksamhetsområdet.
- Inom bruket övervägs installation av sprinkler inom exempelvis lager och produktionsytor, vilket skulle minska släckvattenåtgången och därmed minimera eventuell mängd förorenat släckvatten som måste omhändertas. Några investeringsbeslut för detta finns dock inte än.

Den samlade bedömningen är att bidraget till Tumbaån via dagvattnet från Crane inte negativt påverkar möjligheten att följa miljö kvalitetsnormerna.

6.2 Miljö- och hälsoskydds nämnden i Botkyrka kommun

Buller

Inom området har det förutom fabriks- och ekonomibyggnader även byggts bostäder till den personal som arbetat vid bruket. Dessa bostäder har haft som syfte att ligga i direkt anslutning till arbetsplatsen, och de är dessa bostäder som nu berörd av bolagets villkorsförslag. Boendet följer därmed en utformning och placering av verksamhetens byggnader i förhållande till bostäder enligt äldre tradition. Detta innebär även att bostäderna har anlagts utan hänsyn till sådana avstånd som normalt innebär att bullervillkor kan iakttas. Likafullt används bostäderna än i dag för bostadsändamål.

Närmaste bostadshus ligger ca 35 meter från pappersbruket. Detta är emellertid inte ovanligt för denna typ av område och det bör kunna medföra att avsteg medges från de riktlinjer som gäller för externt industribuller och vars rekommenderade bullernivåer utgör riktvärden. Bullerreducerande åtgärder för att nå riktlinjerna för externt industribuller kan inte anses skäligt, särskilt mot bakgrund av historiken på platsen och de kostnader som sådana åtgärder skulle uppgå till.

Området Tumba pappersbruk är av riksintresse för kulturmiljövården enligt 3 kap. 6 § miljöbalken (tidigare enligt 2 kap. 6 § Naturresurslagen) med motiveringen att det är en industrimiljö och bruksmiljö av homogen brukskaraktär som speglar tillverkningen av kvalitetspapper för i första hand landets sedeltillverkning alltsedan 1700-talet. Därtill finns en förvaltningsbyggnad från 1700-talet, under årens lopp tillkomna verkstäder, administrationsbyggnader och arbetarbostäder samt en allé planterad på 1840-talet som anses vara av värde. Området har också en delvis parkliknande utformning.

Ny bullerutredning med åtgärdsförslag; provotid

Inför detta bemötande har bolaget tagit fram en ny rapport ”Utökade åtgärdsförslag med avseende på externt industribuller” (aktbil. 25). Rapporten bygger på tre åtgärdsnivåer (nivå A2, nivå B och nivå C). Kostnaden för åtgärderna enligt respektive nivå uppskattas till 3 000 000 kr, 4 700 000 kr respektive 10 000 000 kr.

Det ska påpekas att de bedömda totala kostnaderna för åtgärder enligt respektive åtgärdsnivå är svåra att uppskatta. Därför kan, efter utförda åtgärder, ytterligare åtgärder bli nödvändiga för att innehålla målen eftersom vissa åtgärder efter utförande kan visa sig ge mer eller mindre ljuddämpning än beräknat. Kompletterande ljudmätningar kan även behövas för att säkerställa att åtgärderna blir utformade och installerade på ett sådant sätt att de uppfyller åtgärdsbehovet.

För ett område strax söder om KP Arnoldsons väg har Botkyrka kommun beslutat om detaljplan för att möjliggöra ny bostadsbebyggelse 55 meter söder om gränsen för fastigheten Tumba 7:239 där Crane bedriver sin verksamhet.

I den bullerutredning som presenterades i ärendet (2017-12-22) ingår *inte* buller från Cranes verksamhet, utan endast buller från trafik. I planbeskrivningen anges

bl.a. följande. ”Den visar att de planerade bostadshusen utsatt för måttliga ljudnivåer från järnvägs- och vägtrafik samt ljud från lekande barn etc. Vid fasaderna mot järnvägen och KP Arnoldssons väg blir ekvivalentnivån ca 60 dB(A).”

Antagandebeslutet har överklagats och handläggs för närvarande av Mark- och miljööverdomstolen.

Cranes bedömning i nuläget är att ytterligare åtgärder för att nedbringa bullernivåerna ytterligare är så pass kostsamma och till så liten miljönytta att de vid en skälighetsavvägning enligt 2 kap. 7 § miljöbalken inte kan ses motiverade, särskilt inom den typ av område som Tumba bruk utgör.

Mot den bakgrunden har bolaget föreslagit att frågan om bullervillkor skjuts upp under en prövotid om tre år. Om i stället slutliga villkor för buller bestäms nu behöver kraven i bullervillkoret anpassas med hänsyn till närheten till bostäder inom en bruksmiljö med höga kulturmiljövärden.

Utsläppsmängder i processavloppsvatten

Se bemötande av förslag och synpunkter från Syvab m.fl., avsnitt 6.3 nedan.

Energibesparing

Som framgår av MKBn används eldningsolja i oljepannorna i panncentralen samt för pannan i IT-huset. Pannorna i panncentralen används i dag i begränsad omfattning, i huvudsak som toppplastpannor och som reserv vid driftstörningar på elpannan. Av tabell 8-3 i MKBn framgår att av den totala energiförbrukningen för ångproduktion utgör andelen olja enbart 4-5 % av den totala mängden energi för ångproduktion.

Dessutom framgår av MKBn avsnitt 7.2.4 att de oljeeldade ångpannorna är gamla. Den större förväntas hålla uppskattningsvis minst 5 år till innan den kan behöva bytas/uppgraderas. Den mindre pannan behöver bytas/uppgraderas inom 5 år.

Bolaget kommer, vid tidpunkt då de oljeeldade pannorna behöver bytas ut/uppgraderas, se över möjligheten att övergå till förnybara alternativ.

Vidare kan nämnas att i Cranes *Policy för arbetsmiljö, kvalitet och miljö* finns beskrivet att ”Crane AB stödjer en hållbar utveckling genom att verka för långsiktigt nyttjande av resurser, välja teknik som minimerar miljöpåverkan och förebygger föroreningar samt genom att ständigt förbättra vår energiprestanda, inom tekniskt och ekonomiskt rimliga gränser.” Ett energiledningssystem finns hos Crane som beskriver hur det löpande arbetet med energikartläggning och effektivisering sker bl.a. för att uppfylla lagen (2014:266) om energikartläggning hos stora företag. I Cranes miljömål finns även målet att minska Cranes totala energianvändning med 10 % från 2015-2020.

Miljökvalitetsnormer för vatten m.m.

Vad gäller att bidra till att miljökvalitetsnormerna följs, och möjligheter att utreda hur Crane kan rena orenat dagvatten innan det leds till Tumbaån, har detta tagits

upp under bemötandet av länsstyrelsens yttrande. Som framgått ser Crane mycket små möjligheter att samla upp och rena dagvatten före avledning. Som tidigare framförts är ytor som kan förorenas och som är kopplade till ån förhållandevis små, då den allra största delen av verksamhetsområdet utgörs av tak och/eller grusade parkeringsytor. Bedömningen är därmed att bidraget till Tumbaån via dagvattnet från Crane inte negativt påverkar möjligheten att följa kvalitetsnormerna.

Vad gäller att allt vatten istället bör kunna hämtas från Tullingesjön, har möjligheten värderats. Vatten från Tullingesjön ses idag som ett komplement till uttaget från Kvarnsjön. Tullingesjön har tidvis försörjt större delen av produktionens vattenbehov, men detta anses inte långsiktigt hållbart, utan kan ske enbart tillfälligt. Pumparna har på grund av förslitning inte längre tillräcklig kapacitet, och hela rörledningen är i relativt dåligt skick. Om systemet skulle användas längre perioder under året, eller helt ersätta uttaget från Kvarnsjön, skulle pumparna behöva bytas ut och rörledningen relinas, alternativt bytas ut. Nya pumpar innebär i detta fall även ombyggnad av intagsstationen. Någon kostnads kalkyl har inte tagits fram i detta läge, men det rör sig om mångmiljonbelopp. Detta skulle också innebära att backspolvattnet som leds till Tumbaån skulle ge ett tillskott till ån, eftersom vattenuttaget istället skulle ske nedströms Tumbaån.

Vandringshinder

Vad gäller vandringshindret i utloppet från Kvarnsjön är Crane positiva till att föra en dialog om möjligheter att förbättra situationen för Tumbaån, t.ex. under kritiska perioder under året.

Verksamhetskoder

Det som skiljer kommunens koder från de Crane tagit upp i MKBn är att 39.15 finns med när det gäller förbrukning av ”2. mer än totalt 25 ton organiska lösningsmedel”, men det gör bolaget inte längre med nedlagt tryckeri. Crane har i stället lagt till 24.46” Anmälningsskyldighet C och verksamhetskod 24.46 gäller för anläggning för att genom endast fysikaliska processer i industriell skala tillverka ”2. mer än 10 ton färg eller lack per kalenderår”.

Även kod 39.7001 har utelämnats i MKBn. Detta beror på att mängder under 5 000 ton inte längre regleras av miljöprovsningsförordningen.

Bolaget håller fast vid att verksamheten inte omfattas av ”Tillståndsskyldighet A och verksamhetskod 21.10-i, gäller för anläggning för framställning i industriell skala av pappersmassa av trä, returfiber eller andra fibrösa material.” Beredningen av bomull (uppslagning och blekning) uppfattas inte som tillverkning av massa i den mening som omfattas av verksamhetskod 21.10-i. För all tillverkning av papper måste där finnas steg för upplösning av inköpt fiberråvara och beredning av massa.

Det kan tilläggas att koderna 12 kap. 46 § (24.46) – tillverkning av färg och 16 kap. 2 § (28.20) - kemisk eller elektrolytisk ytbehandling av metall eller plast utgår när inkMix och plåttillverkningen upphör.

BAT-slutsatser

I ansökan har en jämförelse redan gjorts med de allmänna BAT-slutsatserna i BATdokumentet för produktion av papper, massa och kartong, liksom en jämförelse med ett antal så kallade horisontella BREF-dokument. Av bilaga A 14:1 till ansökan framgår bl.a. att: "I BREF-dokumentet med BAT-slutsatser för massa, papper, och kartong anges under rubriken Tillämpningsområde att BAT-slutsatserna inte omfattar produktion av pappersmassa från icke-träbaserat fibröst material (t.ex. massa från ettåriga växter). Detta innebär att Cranes verksamhet inte omfattas av dessa BAT-slutsatser då produktionen omfattar produktion av massa och papper från ettåriga växter".

Trots detta görs ändå en jämförelse med de allmänna BAT-slutsatserna i BREFdokument för massa, papper, och kartong i avsnitt 2.

IED-anläggningar omfattas även av så kallade horisontella BREF-dokument. I Bilaga A 14:1 till ansökan bedöms att följande dokument är relevanta för Crane:

- Emissions from storage (EFS, från 2006)
- Cooling systems (ICS, från 2001)
- Energy efficiency (ENE, från 2009)

För de horisontella BREF-dokumenterna finns inga BAT-slutsatser angivna, eller uppgifter om när dokument förväntas uppdateras. De är även oklart om de kommer att uppdateras, varför de snarare kan ses som vägledande."

6.3 Syvab m.fl.

Vad gäller provtagning och analys är Crane positiva till föreslagen omfattning. Dagens uppföljning av COD och suspenderade ämnen avser dygnsprover som skickas för analys på externt lab. Syvabs förslag avser veckosamlingsprover, men här vill Crane framföra att analys av suspenderade ämnen inte lämpar sig på ett veckosamlingsprov eftersom lagring av provet kan påverka analysen. Ett alternativ (om det accepteras av Syvab) är att Crane själva vid laboratorium analyserar suspenderade ämnen dagligen, för att sedan en gång per vecka skickar ett dygnsprov till externt laboratorium för jämförande kontroll.

Dagens uppföljning av metaller avser redan månadssamlingsprov och inkluderar från och med april 2018 även analys av silver i enlighet med önskan från Syvab.

Crane accepterar vidare att komplettera med analys av BOD (ett dygnsprov/vecka) och nitrifikationshämning (ett veckoprov/kvartal).

Crane instämmer i att ytterligare analys bör utföras vid tillfällena med onormala utsläpp och att information om händelsen ska lämnas till såväl Syvab och kommunen. Detta gäller lämpligen alla typer av onormala driftsituationer och inte bara fiberutsläpp. Den normala utsläppsbilden för Crane är just varierande grad av fiberutsläpp härrörande från pappersbruket. Förhöjda nivåer, inom villkorade mängder, sker normalt i samband med byte av kvalitet på pappersmaskinen då utrustningen rengörs, vilket sker en till två gånger per vecka. Byte av kvalitet på

maskinen sker mer frekvent idag jämfört med för några år sedan i och med att trenden går mot mindre batcher (kopplat till beställningar).

Hänvisningen till senaste utgåvan av P95 kan gälla i avtal med Syvab, men kan inte accepteras som ett generellt villkor. Halterna i P95 är angivna som varningsvärden som inte bör överskridas, vilket inte ska jämföras med ett begränsningsvärde som aldrig får överskridas. Det kan dock nämnas att Crane normalt underskrider angivna halter i nuvarande utgåva av P95.

Vad gäller ”Utsläpp som är av sämre kvalitet än verksamhetens ordinarie utsläppskrav” ser bolaget det som självklart att hålla en dialog med Syvab och rapportera om några onormala händelser inträffar. Finns dessutom önskemål om att kunna tömma en större mängd till avlopp av kvalitetsskäl exempelvis pga. av felproduktion eller annat, ska detta naturligtvis först kommuniceras med Syvab och kommunen. Vad gäller förhöjda utsläppsmängder av metaller kan nämnas att det alltsedan år 2012 har legat på en förhållandevis låg och jämn nivå, där exempelvis kvicksilver normalt ligger under analysens rapporteringsgräns. I diagrammen nedan redovisas mängden av olika metaller för perioden 2012 – 2018.

Crane redovisar sin kemikalieförteckning årligen i samband med redovisning av bolagets miljörapport. Crane kommer även att redovisa vilka biocider som används samt i kommande kemikalieförteckning som biläggs miljörapporten särskilt markera kemikalier med faroklasser som anger risk för toxicitet mot vattenlevande organismer.

På frågan om tillräckligt rena strömmar är svaret att det inte finns några delströmmar från pappersbruket som skulle kunna avledas direkt till Tumbaån. Samtliga delströmmar bedöms hålla för höga halter syreförbrukande material. Det gäller även strömmar från råvattenreningen som diskuterats ovan under avsnitt 1 (flotationsslammet som idag leds till Syvab).

6.4 Redovisning av worst case-scenarion vad gäller kemikalieutsläpp

I kompletteringen av ansökan (april 2019) angavs att ”Worst case-beräkningar pågick och det interna arbetet beräknas vara slutfört omkring 31 maj 2019.” Detta arbete försenades något men är nu färdigställt och redovisas nedan.

Arbetet inleddes med att identifiera fem kemikalier med risk för nitrifikationshämmande effekter: Deresin, Foryl tre, Kymene, Natronlut, Väteperoxid, där tester av nitrifikationshämning utfördes vid olika spädning av de fem kemikalierna. Resultatet visade att användningen av kemikalierna, förutom för Deresin, inte gav några hämmande effekter vid de halter som kan förekomma (worse case-beräkningar).

Resultatet för Deresin visade på risk för nitrifikationshämmande påverkan vid de halter som vid ett värsta fall kan uppkomma i avloppet. Miljöpåverkan av denna kemikalie har därför utretts vidare genom provtagning av utgående avloppsvatten

från pappersbruket vid användning (systemrengöring). Även dessa tester visar på hög nitrifikationshämmande effekt (100 % hämning vid 20 % inblandning). Vid de tillfällen kemikalien används är flödet från bruket lågt, och resulterande halter i avloppskanalen av Deresin blir därmed förhållandevis höga, vilken bidrar till den hämmande effekten. Det lägre flödet vid dessa tillfällen innebär dock att utspädningen i avloppstuben till Syvab är högre än normalt, vilket måste ses som positivt.

Preliminära resultat indikerar att det är Deresins innehåll av natriumhypoklorit som ger den hämmande effekten. Natriumhypoklorit, som är ett oorganiskt oxidationsmedel, är vanligt förekommande som desinficeringsmedel/slembekämpningsmedel inom papperoch cellulosaindustrin. När ämnet reagerar med organisk material/biomassa reduceras och sönderdelas det till ofarliga natrium- och kloridjoner (NaCl). I flera bruk sker en kontinuerlig dosering av natriumhypoklorit till råvattnet för dess desinficerande effekt, med användning av flera 100 ton/år. Dessa bruk har normalt en egen biologisk reningsanläggning, vilket innebär 100 % processavloppsvatten till reningen (jämfört 2-3 % inbladning till Syvab).

Teoretiska beräkningar av resthalter i ett worst case-scenario visar på klart högre halter än vad som enligt SDB för Deresin kan accepteras in till ett kommunalt reningsverk (0,03 mg/l av natriumhypoklorit). Med tanke på innehållet av organiskt material i Cranes avloppsvatten som kan oxideras, bör dock nedbrytningsprocessen sannolikt ske långt innan det når det biologiska steget vid Syvab. I avloppet från Crane såväl som i avloppstuben till Syvab. Men ytterligare analyser av nitrifikationshämningen behövs för att klarställa detta.

En rapport med beskrivning av genomförda tester och resultat har tillsänts kommunen och Syvab. En vidare diskussion med Syvab och kommunen förutses för att bland annat se över behovet av ytterligare analyser av nitrifikationshämningen på Cranes avlopp och för att klargöra kemikalien eventuella påverkan hos Syvab.

7. DOMSKÄL

7.1 Samråd och miljökonsekvensbeskrivning

Av aktmaterialet framgår att samrådsförfarandet motsvarar de krav som ställts upp av lagstiftaren. Detsamma gäller miljökonsekvensbeskrivningen, som med gjorda kompletteringar bedöms uppfylla kraven i 6 kap. miljöbalken med avseende på såväl förfarandet som dokumentation. Miljöbedömningen kan därmed slutföras.

7.2 Tillåtlighet och tillstånd

För närvarande bedrivs verksamheten vid bolagets anläggning i Tumba med stöd av ett äldre tillstånd (Koncessionsnämndens för miljöskydd beslut den 10 september 1998). Bolaget har ansökt om fortsatt och utökat tillstånd för en mer begränsad verksamhet, innefattande tillverkning av 10 000 ton specialpapper årligen samt under en övergångsperiod t.o.m. utgången av 2021 även tillverkning av tryckplåtar.

Remissmyndigheterna och Syvab har inte ifrågasatt tillåtligheten eller av något annat skäl motsatt sig att tillstånd ges enligt ansökan, men man har efterfrågat en strängare och mer detaljerad villkorsreglering när det gäller främst frågor om utsläpp av processavloppsvatten och buller.

Genom det underlag som presenterats har konsekvenserna av verksamheten blivit tillräckligt belysta i tillåtlighetshänseende. Den ansökta verksamheten strider inte mot de krav som ställs upp i 2 kap. 6 § tredje stycket miljöbalken och den kan bedrivas med iakttagande av nödvändiga försiktighetsåtgärder. Mark- och miljödomstolen bedömer att hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken i övrigt kan anses vara uppfyllda. Med föreslagna villkor och åtaganden kommer verksamheten inte heller att bidra till att någon miljö kvalitetsnorm för utsläpp till luft eller vatten överskrids. Det anförda innebär sammantaget att verksamheten är tillåtlig och att ett tillstånd, som förenas med nedan angivna villkor m.m. kan ges, dock bör frågan om slutliga villkor för buller skjutas upp under en provotid.

7.3 Villkor m.m.

Utredningen ger vid handen att ett relativt stort antal bullerkällor behöver åtgärdas för att gällande riktlinjer för externt buller ska kunna innehållas för samtliga bostäder i närheten av bolagets anläggningar. I en sådan situation kan det erfarenhetsmässigt vara nödvändigt att vidta bullerreducerande åtgärder successivt med kontinuerlig utvärdering av vidtagna åtgärder. Genom att på det sättet steg för steg åtgärda bullerkällorna säkerställer man inte bara att åtgärderna verksamt bidrar till ett önskat målvärde utan också att resurserna används effektivt. Som framgår av avsnitt 4 ovan har bolaget åtagit sig att arbeta på det sättet. Mot den bakgrunden och då det också är oklart vad utfallet blir av den pågående överprövningen av detaljplanen för Tumba skog, bör frågan om slutliga villkor för buller skjutas upp under en provotid om tre år.

Utredningsvillkoret bör ges en något annan språklig utformning än vad bolaget föreslagit. Det bör även anges att utredningen ska genomföras i samråd med tillsynsmyndigheten. Den föreslagna provisoriska föreskriften, som motsvarar det bullervillkor som idag gäller för verksamheten, kan godtas.

Det är inte miljömässigt motiverat att besluta om strängare villkor för utsläpp av processavloppsvatten än det som bolaget föreslagit. Det är inte heller i övrigt miljö- och hälsomässigt motiverat att besluta om ytterligare eller strängare villkor än de bolaget har föreslagit. Eftersom frågan om slutliga villkor för buller skjutits upp under en provotid ska en underrättelse om när tillståndet tas i anspråk omfatta även mark- och miljödomstolen.

7.4 Igångsättningstid; verkställighetsförordnande; övriga yrkanden

Igångsättningstid

Verksamheten enligt detta tillstånd ska ha satts igång senast två år från det att tillståndet tas i anspråk.

Verkställighetsförordnade.

Ansökan avser en pågående verksamhet. Det har inte förts fram några invändningar mot yrkandet om verkställighetsförordnande. Mot den bakgrunden är det enligt mark- och miljödomstolen i detta fall motiverat att – med beaktande av de krav som ställs upp i 22 kap. 28 § miljöbalken – besluta om ett verkställighetsförordnade.

Övriga yrkanden

Övriga yrkanden och förslag som inte tillgodosetts genom uttryckliga åtaganden från Cranes sida eller annars behandlats i denna dom, ska avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (MMD-01)
Överklagande senast den 11 mars 2020.

Inge Karlström

Jan-Olof Arvidsson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Inge Karlström, ordförande, och tekniska rådet Jan-Olof Arvidsson samt de särskilda ledamöterna Agneta Melin och Dan Björklund.

Hur man överklagar

Dom i mark- och miljödomstol som första instans

MMD-01

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.

2020-04-29

Referens
Carina Molin
Samhällsbyggnadsförvaltningen

Mottagare
Svea hovrätt
Mark- och miljööverdomstolen

SVEA HOVRÄTT
060304

INKOM: 2020-04-29
MÅLNR: P 3722-19
AKTIL: 87

svea.avd6@dom.se

MÅL 3722-19; ERIK HILDING M.FL. / BOTKYRKA KOMMUN ANGÅENDE DETALJPLAN FÖR TUMBA SKOG I BOTKYRKA KOMMUN

Angående aktbilaga 86 i mål P 3722-19. Botkyrka kommun (Kommunen) har beretts tillfälle att yttra sig över målets aktbilaga 81-82, inläga från Crane Holding AB (Crane).

Kommunens yrkanden

Kommunen yrkar i första hand på att inlagan ska avvisas i sin helhet, såsom för sent inkommen, och att beslutet om att anta detaljplanen ska stå fast.

Kommunen yrkar i andra hand, i det fall domstolen beaktar inlagan inom ramen för MÖDs officialskyldighet, på att beslutet om att anta detaljplanen ska stå fast.

Grund för kommunens förstahandsyrkande

Crane är inte berörd sakägare av detaljplanen, det är däremot Cranes dotterbolag Crane AB. Crane AB finns med som berörd sakägare på fastighetsförteckningen och har fått ta del av handlingarna under hela processen. De har inte anfört några synpunkter under samråd eller granskning. I planhandlingarna finns ett godkännande från Crane AB avseende detaljplanen för Tumba skog. Det är en förutsättning enligt plan- och bygglagen (PBL) att man har rätt att överklaga en detaljplan endast om man senast under granskningstiden har inkommit med synpunkter som inte har tillgodosetts alternativt att planförslaget ändrats efter granskningstiden enligt 13 kap, 11 § PBL. Cranes inläga har inte inkommit inom överklagandetiden enligt varken PBL, förvaltningslagen eller kommunalagen.

Inlagan ska därför avvisas i sin helhet och beslutet om att anta detaljplanen stå fast.

2020-04-29

Grund för kommunens andrahandsyrkande

Den bullerutredning som har utförts är tillräcklig för att ligga till grund för detaljplanen. Kommunen har under planarbetet bedömt att industribuller från Crane ABs verksamhet inte påverkar buller inom planområdet. Kommunen har bedömt att vägen och järnvägen utgör större bullerkällor och ligger närmare planområdet. Både väg och järnväg ligger mellan Tumba bruk och planområdet. De bullerbestämmelser som finns i detaljplanen är därför tillräckliga för att skydda även från industribuller. Plankartan innehåller bestämmelser som anger hur bostadslägenheterna ska utformas så att bullernivåerna klaras.

Utdrag ur plankartan:

Bostadslägenhet ska utformas så att minst hälften av boningsrummen har tillgång till ljuddämpad sida, vilket motsvarar högst 55 dBA ekvivalent trafikbullernivå. Varje lägenhet ska ha tillgång till en gemensam eller en enskild uteplats i anslutning till bostaden. Uteplatsens maximalnivå för buller får högst vara högst 70 dBA (frifältsvärde).

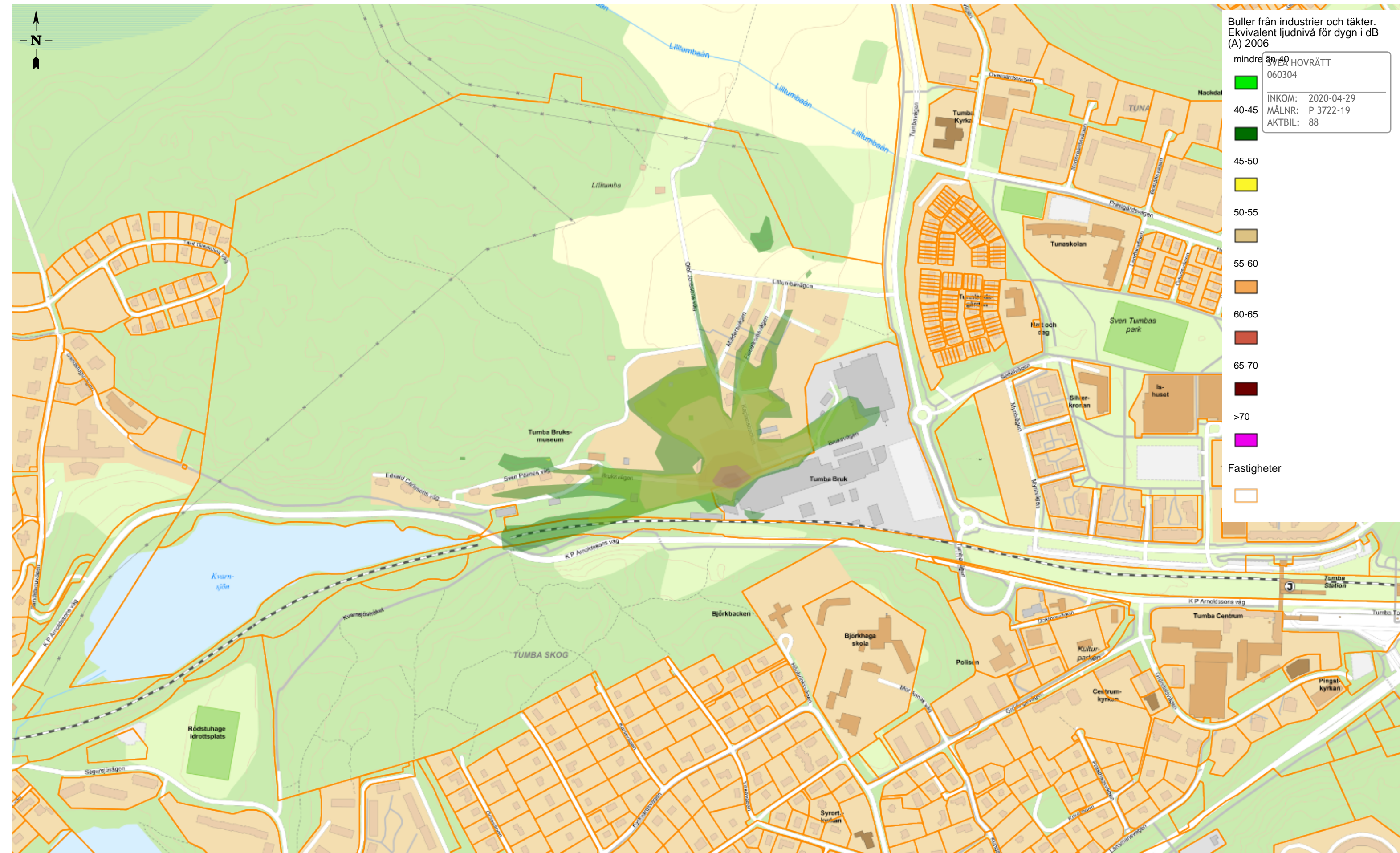
Kommunen har bland annat utgått från det planeringsunderlag som finns i kommunens interna webbkarta, se bilaga 1 för industribuller och bilaga 2 för buller från järnväg. Som framgår av detaljplanen och dess underlag är det buller från väg och järnväg som varit styrande för kommunens bedömningar.

Med anledning av Cranes inlägga vill kommunen även tillägga att Tumba bruk är ett riksintresse för kulturmiljövården. Det är alltså byggnaderna som är klassade som riksintresse, inte verksamheten.

Cranes inlägga ska därför inte ligga till grund för att upphäva detaljplanen utan beslutet om att anta detaljplanen ska stå fast.

Carina Molin
Samhällsbyggnadsdirektör

Buller från industrier och takter.
Ekvivalent ljudnivå för dygn i dB
(A) 2006

mindre än 40
40-45
45-50
50-55
55-60
60-65
65-70
>70

Fastigheter

SVEA HOVRÄTT
060304

INKOM: 2020-04-29
MÅLNR: P 3722-19
AKTBIL: 88

Till

Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt

Endast via e-post: svea.avd6@dom.se

SVEA HOVRÄTT
060304

INKOM: 2020-04-30
MÅLNR: P 3722-19
AKTBIL: 90

Stockholm den 29 april 2020

MÅL 3722-19; ERIK HILDING M.FL. ./ . BOTKYRKA KOMMUN, BOTKYRKABYGGEN M.FL. ANGÅENDE DETALJPLAN FÖR TUMBA SKOG I BOTKYRKA KOMMUN

1 INLEDNING

- 1.1 Jag får med stöd av bifogade fullmakt anmäla mig som ombud för SHH Bostad AB ("SHH").
- 1.2 SHH har beretts tillfälle yttra sig över målets aktbilaga 81 – 82, skrivelse ("**Skrivelsen**") från Crane Holding AB ("**Crane**") med därtill fogad deldom avseende tillstånd till miljöfarlig verksamhet vid Tumba Bruk, och får med anledning därav yttra sig enligt följande.

2 INSTÄLLNING

- 2.1 SHH yrkar
  - 2.1.1 i första hand att Mark- och miljööverdomstolen helt avvisar Skrivelsen och Cranes begäran om att få inträda som part i processen och inte till någon del beaktar innehållet i Skrivelsen, och
  - 2.1.2 i andra hand, för det fall Mark- och miljööverdomstolen väljer att låta innehållet i Skrivelsen ingå som materiell utredning i målet, inte låter den ligga till grund för en dom av innebörd att detaljplanen för Tumba Skog i Botkyrka kommun ("**Detaljplanen**") upphävs utan i stället fastställer antagandebeslutet, och
  - 2.1.3 i sista hand, för det fall Mark- och miljööverdomstolen väljer att låta innehållet i Skrivelsen ingå som materiell utredning i målet och avser att lägga den till grund för en dom, att Mark- och miljööverdomstolen först inhämtar Botkyrka kommuns ("**Kommunen**") medgivande och därefter upphäver Detaljplanen endast avseende sådan viss del som Kommunen i sitt medgivande definierat.

3 VAD AVSER SKRIVELSEN?

- 3.1 Skrivelsen innefattar ett yrkande om att Detaljplanen ska upphävas. Sätillvida får Skrivelsen uppfattas som Crane önskar intervensera i målet och som part agera.
- 3.2 Den möjligheten är emellertid stängd.

- 3.3 Möjligheten att överklaga ett kommunalt beslut att anta en detaljplan tillkommer den som berörs av beslutet (sakägaren) om det gått denne emot, dock endast under förutsättning att
- 3.3.1 sakägaren/klaganden, innan granskningstiden gått ut, lämnat skriftliga synpunkter som inte tillgodosetts i planen,
- 3.3.2 planförslaget ändrats efter granskningstiden eller
- 3.3.3 överklagandet grundas på att antagandebeslutet inte tillkommit i laga ordning.
- 3.4 Crane är varken verksamhetsutövare eller fastighetsägare och således inte heller sakägare. Verksamhetsutövare vid Tumba Bruk är Crane AB – det är i alla fall det bolaget som har tillståndet att bedriva miljöfarlig verksamhet vid Tumba Bruk.
- 3.5 Crane yttrade sig inte i planärendet innan granskningstiden gick ut. Crane AB redovisade, enligt uppgift från Kommunen, att bolaget inte hade något att invända mot Detaljplanen. Alldeles oavsett detta kan beslutet att anta Detaljplanen inte anses ha gått vare sig Crane eller Crane AB emot.
- 3.6 Alldeles oavsett vilken grund Crane/Crane AB hade kunnat åberopa överklagade Crane/Crane AB inte beslutet att anta Detaljplanen.
- 3.7 Följaktligen har Crane/Crane AB inte haft möjlighet att överklaga beslutet att anta Detaljplanen, alternativt haft möjligheten men valt att avstå. Möjligheten att nu inträda i processen och framställa ett yrkande av innebörd att Detaljplanen ska upphävas är därför utesluten.
- 3.8 För det fall Skrivelsen i någon bemärkelse ska uppfattas som ett överklagande eller en Cranes begäran om att få intervensera i processen, ska Mark- och miljööverdomstolen därför avvisa överklagandet/begäran.

4 FÖRHÅLLANDET MELLAN DETALJPLANEN OCH CRANE AB:S TILLSTÅND TILL MILJÖFARLIG VERKSAMHET

- 4.1 För det fall Mark- och miljööverdomstolen överväger att gå Crane tillmötes och låta innehållet i skrivelsen ingå som materiell utredning i målet vill SHH framhålla följande.
- 4.2 Utgångspunkten vid en överprövning av en detaljplan är enligt PBL 13 kap. 17 § att prövningen är begränsad. I förarbetena till bestämmelsen anges att överprövningen bara ska avse en kontroll av om kommunens beslut ryms inom det handlingsutrymme som kommunen har enligt PBL och de krav som kan ställas på beslutsunderlag och beredningsförfarande (prop. 2009/10:215 s. 88).
- 4.3 Den materiella prövningen av ett överklagande ska därför stanna vid en prövning av om beslutet att anta en detaljplan ligger inom ramen för det handlingsutrymme som de materiella reglerna ger kommunen. Ryms kommunens ställningstagande och beslut inom handlingsutrymmet, ska de avvägningar som en kommun gjort mellan olika samhällsintressen inte bli föremål för överprövning. Prövningen blir således i realiteten mycket begränsad (jfr RÅ 1994 ref. 39).
- 4.4 Vad gäller möjligheten för en överprövande instans att inom ramen för officialprincipen själv föranstalta om utredning vill SHH framhålla följande.
- 4.5 I praxis har slagits fast att det endast i uppenbara fall bör vara möjligt att ex officio ingripa mot beslut som har fattats i strid mot någon rättsregel. Om den rättsregel som möjligen har överträtts innefattar ett bedömningsutrymme är därför utrymmet för officialprövning mycket litet, varför en sådan prövning endast i undantagsfall bör komma i fråga (se exv. MÖD:s dom den 13 augusti 2012 i mål nr P 8591-11).

- 4.6 Bedömningen av om en byggnation enligt en detaljplan blir olämplig med hänsyn till människors hälsa (exv. buller) bevakas av länsstyrelsen i sin funktion som regional planmyndighet under planprocessen. I förevarande planärende har länsstyrelsen beslutat att inte överpröva beslutet att anta Detaljplanen. Redan av det skälet ensamt, att länsstyrelsen bedömt planen som godtagbar i en fråga som länsstyrelsen ska bevaka som regional planmyndighet, saknas skäl för MÖD att, på talan av en enskild som dessutom saknar klagorätt, frångå den bedömningen (se exv. MÖD:s dom den 11 juni 2018 i mål nr P 11037-17).
- 4.7 Arbetet med Detaljplanen påbörjades i januari 2015. Planförslaget var på samråd under tiden 2016-09-05 till 2016-09-26 och samrådsmöte hölls 2016-09-14. Därefter var förslaget föremål för granskning under två perioder; 2017-05-17—2017-07-04 samt 2017-11-10—2017-12-01. Alla synpunkter som kom in under samråd och granskning har sammanställts i en samrådsredogörelse respektive granskningsutlåtande tillsammans med kommunens svar. Den 28 februari 2018 beslutade Kommunen att anta Detaljplanen. Allt detta har funnits tillgängligt för alla och envar.
- 4.8 I juni månad 2014 sålde Crane AB fastigheten Botkyrka Tumba 7:112 till ett av SHH:s projektbolag och fastigheten ägs alltså av SHH-bolag. Avsikten med Crane AB:s försäljning och SHH:s förvärv var just för att exploatera bl.a. den fastigheten för bostadsbebyggelse, se bifogat försäljningsprospekt, **bilaga 1**. Fastigheten ligger i detaljplaneområdet. Köpeskillingen bestämdes också med hänsyn till sådan exploatering. Att Crane nu väljer att agera på så vis, att bolaget yrkar att Detaljplanen ska upphävas måste mot den bakgrunden ses som minst sagt anmärkningsvärt.
- 4.9 Crane menar, med hänvisning till PBL 4 kap. 33 och 36 §§ att en planbeskrivning alltid ska innehålla en bullerredovisning. Det korrekta är emellertid att en sådan redovisning (enligt PBL 4 kap 33a §) ska finnas med om det inte kan anses obehövt med hänsyn till bullersituationen. Även om stadgandet trädde i kraft efter det att planarbetet påbörjades torde det vara uppenbart att motsvarande principer kan tillämpas om kommunen menar att en utredning är obehövlig.
- 4.10 Enligt uppgift från Kommunen har denna inte ansett det behövt med en bullerutredning med avseende på Crane AB:s verksamhet vid Tumba bruk och därför, antagligen med tillämpning av nämnda stadgande (eller principerna därför), enbart låtit utreda bullersituationen hänförlig till tåg- och vägtrafik. Som framgår av kartmaterial i planärendet är det ju så, att både väg och järnväg ligger mellan detaljplaneområdet och Tumba bruk. På goda grunder kan därför antas att buller från Tumba bruk av kommunen, remissinstanser och sakägare ansetts ha marginell, om ens någon, betydelse för de blivande bostäderna, vilket f.ö. styrks av en "bullerkarta" som Kommunen lät ta fram redan 2006, **bilaga 2**. Det framgår tydligt av den kartan att bullerutbredningen då var sådan, att buller inte var något problem inom fastigheten Botkyrka Tumba 7:112. Också av planbeskrivningen och annat underlag för Detaljplanen framgår att det är buller från väg och järnväg som varit styrande för bedömningarna. Det sagda innebär därför att även om en bullerredovisning genomförts och redovisats på sätt Crane efterfrågar, hade Detaljplanen och dess bestämmelser sett exakt likadana ut som de nu gör.
- 4.11 Avsaknaden av en bullerutredning med avseende på Tumba bruk är därför inte ett skäl att upphäva Detaljplanen.
- 4.12 Cranes argumentation och hänvisning till praxis och uttalanden om hur PBL ska tillämpas blir därför inadekvat.
- 4.13 Den 27 december 2018, d.v.s. tio månader efter antagandebeslutet, ingav Crane AB (d.v.s. Cranes dotterbolag) vidare en ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet

enligt 9 kap. miljöbalken. Tillstånd till verksamheten lämnades i deldom daterad den 20 februari 2020. Domen har vunnit laga kraft.

- 4.14 Av domen (sid. 6) framgår att Crane AB ansöker om ett nytt tillstånd för att "möjliggöra en fortsatt produktion av sedelpapper för att möta marknadens efterfrågan samt att i övrigt justera de villkor m.m. i nuvarande tillstånd som inte längre överensstämmer med Cranes verksamhet". Det är alltså inte fråga om ett sådant begränsat tillstånd (ändringstillstånd) som bara avser en ändring en miljöfarlig verksamhet (jfr. 16 kap. 2a § miljöbalken).
- 4.15 Genom att frivilligt söka ett nytt tillstånd "öppnas" hela det befintliga/tidigare tillståndet upp varigenom samtliga villkor för verksamheten ska bestämmas med utgångspunkt från de befintliga förhållanden som råder vid prövningstidpunkten, inte den tidpunkt då det tidigare tillståndet meddelades (1998 med ändring 2010). Befintliga förhållanden vid ansökningstidpunkten var att Detaljplanen antagits men överklagats. Det senare kan emellertid inte anses innebära att det ska bortses från Detaljplanen.
- 4.16 I Skrivelsen synes Crane göra gällande att villkoren för den miljöfarliga verksamheten ska fastställas med utgångspunkt från vad som gällde vid tidigare tillståndsprövning, vilket mot ovan angivna bakgrund är direkt fel. Det tidigare tillståndet faller bort i den stund det nya tillståndet tas i anspråk, vilket genom verkställighetsförordnandet måste anses ha skett samma dag som tillståndsdomen meddelades, detta då driften pågår.
- 4.17 I det tillstånd som meddelades genom deldomen den 20 februari 2020 föreskrivs provisoriska bullervillkor, vilka är likalydande med dem som gällde enligt det tidigare tillståndet. Under prövotiden ska följande gälla (sid. 3 i domen):

Utredningsvillkor

Under prövotiden eller till dess annat bestäms ska följande utredningsvillkor gälla.

U1. Under prövotiden ska bolaget enligt lämplig metod utreda det buller som verksamheten kan förväntas ge upphov till vid näraliggande bostäder (innefattande även planerade näraliggande bostäder inom planområdet Tumba skog) samt på vilket sätt bullerdämpande åtgärder kan avskärma eller på annat sätt nedbringa buller från verksamheten vid näraliggande bostäder.

Den utredning som utförs under prövotiden ska ligga till grund för möjliga skyddsåtgärder och kostnaderna för dessa. Utredningen ska även belysa konsekvenserna för verksamheten av att tillämpa Naturvårdsverkets riktlinjer för externt industribuller. I redovisningen ska bolaget ange vilka skyddsåtgärder eller begränsningar av verksamheten som man är beredd att implementera för att Naturvårdsverkets riktlinjer för externt industribuller ska kunna tillämpas. I förekommande fall ska redovisningen innehålla en motivering till varför en skyddsåtgärd eller begränsning bedöms vara orimlig enligt 2 kap. 7 § miljöbalken.

Utredningen ska genomföras i samråd med tillsynsmyndigheten och ska, med förslag till slutliga villkor, ges in till mark- och miljödomstolen senast tre år (3) från det att tillståndet har tagits i anspråk.

- 4.18 De provisoriska villkoren och utredningsvillkoret är i allt väsentligt likalydande med Crane AB:s eget förslag. Lydelsen av utredningsvillkoret kom emellertid att ändras på visst sätt, antagligen till följd av miljö- och hälsoskyddsnämndens yttrande i målet (se sid 37 f).
- 4.19 Det finns således en tydlig hänvisning till de nya bostäder som med stöd av Detaljplanen ska byggas och villkoret får förstås så, att det bl.a. är av det just det skälet som Crane

AB ska utreda buller från Tumba bruk. I domskälen framgår än tydligare att skälet till prøvotiden avseende buller hänger samman just med Detaljplanen (sid 51 i domen):

Utredningen ger vid handen att ett relativt stort antal bullerkällor behöver åtgärdas för att gällande riktlinjer för externt buller ska kunna innehållas för samtliga bostäder i närheten av bolagets anläggningar. I en sådan situation kan det erfarenhetsmässigt vara nödvändigt att vidta bullerreducerande åtgärder successivt med kontinuerlig utvärdering av vidtagna åtgärder. Genom att på det sättet steg för steg åtgärda bullerkällorna säkerställer man inte bara att åtgärderna verksamt bidrar till ett önskat målvärde utan också att resurserna används effektivt. Som framgår av avsnitt 4 ovan har bolaget åtagit sig att arbeta på det sättet. Mot den bakgrunden och då det också är oklart vad utfallet blir av den pågående överprövningen av detaljplanen för Tumba skog, bör frågan om slutliga villkor för buller skjutas upp under en prøvotid om tre år.

Utredningsvillkoret bör ges en något annan språklig utformning än vad bolaget föreslagit. Det bör även anges att utredningen ska genomföras i samråd med tillsynsmyndigheten. Den föreslagna provisoriska föreskriften, som motsvarar det bullervillkor som idag gäller för verksamheten, kan godtas.

Det är inte miljömässigt motiverat att besluta om strängare villkor för utsläpp av processavloppsvatten än det som bolaget föreslagit. Det är inte heller i övrigt miljö- och hälsomässigt motiverat att besluta om ytterligare eller strängare villkor än de bolaget har föreslagit. Eftersom frågan om slutliga villkor för buller skjutits upp under en prøvotid ska en underrättelse om när tillståndet tas i anspråk omfatta även mark- och miljödomstolen.

- 4.20 SHH önskar här framhålla att Crane AB i sin ansökan och i det samråd som dessförinnan hölls uppenbarligen inte ansåg att fastigheten Botkyrka Tumba 7:112 var berörd av ansökan, eller snarare av den verksamhet ansökan avser. Av minnesanteckningar från avgränsningssamråd den 9 mars 2018 framgår följande:

Avgränsning för enskilda särskilt berörda

AJ: Vi gör bedömningen att 400 meter är tillräckligt.

AL: Har ni någon uppfattning om föreslagen avgränsning är lämplig?

RE: Bostäderna som ligger i närområdet bör omfattas.

TS: Samråd ska även ske med Statens Fastighetsverk samt med fastighetsägare och särskilt berörda.

MK: Länsstyrelsen anser att vägarna utgör lämpliga gränser.

TS: Vi ser över och anpassar lämplig avgränsning enligt önskemål.

AJ är Crane AB:s miljökonsult, AL och TS Crane AB:s juridiska ombud, RE miljöhandläggare från Kommunen och MK miljöhandläggare från länsstyrelsen

- 4.21 SHH konstaterar att denna bedömning resulterade i att Crane AB inte ansåg att fastigheten Botkyrka Tumba 7:112 ansågs berörd på så sätt att ägaren därtill skulle omfattas av inbjudan till skriftligt samråd. Kanske låg t.o.m. ovan angiven "bullerkarta" (bilaga 2) till grund för det beslutet.
- 4.22 Slutsatsen av detta måste vara att Crane AB uppenbarligen inte ansåg att fastigheten Botkyrka Tumba 7:112 skulle beröras avseende exv. buller från den ansökta verksamheten. Det kan antas att Crane AB först genom tillståndsdomen, genom vilken

villkor om utredning och prövotid bestämdes, har insett att Detaljplanen *kan* innebära att längre gående krav, än vad Crane AB förutsett, kan komma att ställas.

- 4.23 SHH vill avslutningsvis under punkt erinra om möjligheten för Mark- och miljööverdomstolen att endast upphäva eller ändra del av beslutet att anta Detaljplanen. Möjligheten står till buds om Kommunen medger det. Av det skälet yrkar SHH i sista hand att Mark- och miljööverdomstolen ska inhämta Kommunens medgivande och endast upphäva den del av Detaljplanen som Kommunen lämnar sitt medgivande till.

5 TUMBA BRUK – ETT RIKSINTRESSE

- 5.1 Crane pekar i Skrivelsen på att Tumba bruk är ett riksintresse, utan att närmare förklara på vilket sätt den egenskapen ska föranleda ett upphävande av planen. SHH nöjer sig att i det avseendet endast konstatera att riksintresset Tumba bruk fått förhållandevis stor betydelse för byggnationen närmast Tumba bruk och bl.a. inneburit begränsning i byggnaders höjder. Det ska också framhållas att det är kulturmiljön i sig som åtnjuter ett skydd, inte den verksamhet som f.n. Crane AB bedriver.
- 5.2 Riksintresset Tumba bruk har således beaktats i den utsträckning som skäligen kan förväntas och krävas vid en planläggning för ett annat angeläget intresse.

6 SAMMANFATTNING

- 6.1 Crane anser sig felaktigt ha utgått från att kommunen skulle hantera "bullenfrågorna" på särskilt sätt, innefattande att beakta Crane AB:s miljöfarliga verksamhet vid Tumba Bruk. Crane har därför gjort bedömningen att Crane inte behövt yttra sig eller på annat sätt agera under planarbetet. Det är en bedömning Crane får ta konsekvenserna av.
- 6.2 Crane har således inte, vare sig i sitt namn eller i verksamhetsutövarens Crane AB:s namn, ens yttrat sig under samråds- eller granskningstiden annat än att säga sig inte ha något att erinra. Därigenom har Crane/Crane AB också valt att avstå från möjligheten att överklaga antagandebeslutet.
- 6.3 Inom ramen för den ansökan om nytt tillstånd för miljöfarlig verksamhet som Crane AB anhängiggjort efter det att beslutet om att anta Detaljplanen fattades, har Crane AB varit full medveten om att Detaljplanen innebär att bostäder ska byggas i Tumba Bruks närhet. I detta sammanhang må också framhållas att det är Crane AB som möjliggjort detaljplaneläggning och bostadsbyggnation, genom att bjuda ut och sälja mark till ett SHH-bolag. Crane AB (och därigenom även Crane) har därför varit fullt införstådd med att Detaljplanen skulle komma att medföra bostadsbyggnation inom fastigheten Botkyrka Tumba 7:112.
- 6.4 I det tillstånd till miljöfarlig verksamhet som Crane AB genom deldomen fått, är det tydligt att de blivande villkoren för buller från verksamheten ska utredas och fastställas efter en prövotid. Skälet för detta prövotids- och utredningsförordnande är att tillskriva Detaljplanen. Tillståndet i deldomen bygger således på utgångspunkten att det är verksamhetsutövaren Crane AB som kan komma att behöva anpassa sin verksamhet till Detaljplanen, vilket Crane AB är (och hela tiden varit) medveten om.
- 6.5 Mot ovan angiven bakgrund är det sammantaget SHH:s uppfattning att Crane inte kan anses ha ett av rättsordningen skyddat intresse att nu "angripa" Detaljplanen. Crane har, sannolikt genom sitt dotterbolag Crane AB, haft möjlighet att delta i planförfarandet för att där bevaka sina intressen. Så har inte skett.
- 6.6 Det finns inte skäl att MÖD inom ramen för officialprincipen ska beakta vad Crane har anfört genom Skrivelsen.

- 6.7 Skrivelsen förtjänar mot denna bakgrund inte beaktande i målet.
- 6.8 Under alla förhållanden kan inte Cranes nu redovisade uppfattning motivera att hela Detaljplanen upphävs. Efter medgivande från Kommunen är det tillfyllest att endast av Kommunen definierad del upphävs.

Som ovan

Olof Hallberg

Bilagor

1. Försäljningsprospekt
2. "Bullerkarta"

Prospekt, försäljning

Rödstu Hage Tumba

SVEA HOVRÄTT
060304

INKOM: 2020-04-30
MÅLNR: P 3722-19
AKTBIL: 91

174.797 kvm
attraktivt
markområde, i
idylliskt läge invid
Kvarnsjön, säljes
i nära samarbete
med Botkyrka
kommun.

20 km från Stockholms centrum

Fastighetsägaren, Crane AB (Tumba Bruk) har det senaste året fört diskussioner med Botkyrka kommun om framtiden för denna fastighet. Kommunen vill gärna att marken som ligger i bra läge med promenadavstånd till pendeltågsstationen bebyggs.

Initialt ville kommunen att Crane AB ihop med kommunen skulle ta fram en plan. Då Crane AB vill fokusera på sin ordinarie verksamhet önskar nu fastighetsägaren ihop med kommunen hitta ny intressant som ihop med kommunen kan utveckla området.

Kommunen är även villig låta en exploatör förvärva mindre områden av Tumba 8:13 för vägranlutningar och annat. Fastigheterna Tumba 8:13 ägs av kommunen och där ligger idag en idrottsanläggning som skall utvecklas av kommunen.

Planläget just nu:

Planläget idag är att området ligger utanför detaljplanlagt område. Strandskydd torde råda inom 100 meter från Kvarnsjön. Strandskyddets begränsning är dock ringa då järnvägen skär av fastigheten från stranden. Järnvägen nyttjas idag endast för pendeltåg vilket begränsar ballaststämningar.

Detta är ett högprioriterat område för utveckling till en blandad mix av bostäder. Från kommunen finns önskemål om blandning av både upplåtelseformer och prisnivåer och tanken är att i första fasen av denna försäljning inbjuda intressenter till att i skissform presentera sina idéer om hur området kan bebyggas.

Exploateringskontorets (kommunens) beskrivning:

Botkyrka kommun har som ambition att växa med 20 000 bostäder inom de närmaste 30 åren enligt det samrådsförslag som finns för en ny översiktplan. I en prioriteringsordning ligger centrala Tumba som ett av de områden som man vill ska växa omkring. Det kollektivtrafknära läget är en viktig del. Tumba Centrum är under utveckling och planläggning med bostäder och ökad handel. Det finns ett stort intresse för att starta nya bostadsprojekt i och kring Tumba C. Rödstu Hage har länge varit ett område som kommunen önskar ska utvecklas med bostäder. Markinhavet i området fördelas mellan kommunen och Crane AB. På den del som kommunen äger satsar man på att idrottsplatsen skall byggas om och rustas upp. Några återstående delar skulle kunna vara

intressanta att integrera med det område som Crane AB har.

Det behövs en mångfald av bostäder både beträffande upplåtelseform, storlek, utförande och pris för att matcha olika hushålls sammansättning, levnadsvanor och individuella önskemål. Utbudet av bostäder ska också matcha olika behov och preferenser som man har i olika skeden i livet. Genom nyproduktion ska kommunen prioritera den minst förekommande upplåtelseformen i stadsdelen. Kommunen ser även behov av fler målgruppsanpassade bostäder som tex ungdomsbostäder, trygghetsboenden samt andra boendeformer som det finns brist på. Nybyggnation ska sträva efter att förbättra de fysiska och de sociala kopplingarna mellan olika områden.

Anbudsförfarande

Etapp 1, presentation av skissförslag:

Med slutdatum till 2013-12-10 erbjuds nu intressenter att i skissform presentera sina förslag till hur området skall bebyggas. Inop med skisserna skall ett indikativt bud bifogas.

Från inlämnade förslag väljer Crane AB ut ett antal förslag (3-5 stycken) för granskning av kommunen. För Crane AB är naturligtvis priset av intresse och kommunen ser till huruvida förslagen stämmer med kommunens önskemål för utveckling av centrala Tumba. Faller för många bort efter kommunens granskning kommer ytterligare inkomna förslag granskas av kommunen.

Grundtanken i denna första fas är att kontakterna med kommunen skall hållas på ett minimum.

Etapp 2, samråd:

När en handfull förslag fått klartecken från kommunen kommer dessa utvalda kallas till kommunen för fördjupade diskussioner av förslagen. Finns i detta skede flera jämnstarka förslag kan dessa skiljas åt genom budgivning.

Etapp 3, budgivning:

Spekulant som lägger ett bud kommer tilldelas en kod på 4 bokstäver. Budgivarnas namn är anonyma under budgivningen. Buden får ej villkoras så alla oklarheter måste lösas innan bud läggs. Säljaren förbehåller sig fri prövningsrätt. Vinnande bud tecknar köpeavtal. Handpenning erlägges med 10%. Tillträde beräknas till våren 2014. Efter avslutad kontraktsskrivning lämnas budlistor ut till dem som lämnat bud om budgivarna så medger.

Pris idé

En värdering har gjorts av Stockholmsbryggan Fastighetsekonomi AB.

Baserat på denna förväntar sig säljaren ett slutpris på runt 100 kronor per kvadratmeter.

Tekniska krav

Gällande dagvatten och VA-taxa kan följande länkar användas:

Dagvattenstrategi:

<http://www.kockyrka.se/Site/Collection/Documents/Bo%20och%20bygga/Vatten%20och%20avlopp/Dagvattenstrategi.pdf>

<http://www.kockyrka.se/boochbygga/vattenuchevlepp/avloppochdagvatten/Regnvatten-och-avloppsvatten>

VA-taxa:

<http://www.kockyrka.se/Site/Collection/Documents/Bo%20och%20bygga/Vatten%20och%20avlopp/VA-taxa%202013.pdf>

Försäljning och vidare upplysningar

Fastigheten säljs via reg fastighetsmäklare Erik Lundholm (civ ing lantmätare). Detta lite annorlunda sätt att marknadsföra fastigheten förutsätter att kommunen kontaktas först sedan skisserna lämnats in.

Telefon 0701- 44 01 09
Erik.lundholm@bryggan.se

Bryggan

Stockholmsbryggan Fastighetsekonomi AB
Torsgatan 13, SE-111 23 Stockholm
org.nr 556484-4628

